

Kl. 09.00–11.03

15.00–16.42

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 juni justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmanen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Paula Örn som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden samt som suppleant i utbildningsutskottet under tiden för Aylin Fazelians ledighet.

Talmanen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i skatteutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i justitieutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i civilutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i socialutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i kulturutskottet

Paula Örn (S)

suppleant i trafikutskottet
Paula Örn (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Paula Örn (S)

suppleant i näringsutskottet
Paula Örn (S)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Paula Örn (S)

suppleant i EU-nämnden
Paula Örn (S)

Talmannen förklarade vald *under tiden den 29 juli–1 december* till

suppleant i utbildningsutskottet
Paula Örn (S)

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:785

Till riksdagen

Interpellation 2020/21: 785 Insatser mot gängkriminalitet
av David Josefsson (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 9 september 2021.

Stockholm den 22 juni 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM115 Kommissionens meddelande om strategi för en hållbar blå ekonomi i EU – Omställningen av EU:s blå ekonomi för en hållbar framtid COM(2021) 240 till miljö- och jordbruksutskottet

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:209 till justitieutskottet

Skrivelser

2020/21:140 till näringsutskottet

2020/21:211 till socialutskottet

§ 6 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU52

Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021:208) föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! God förmiddag i kammaren! Vi ska debattera extra ändringsbudget nummer 8. I normala fall är det två extra ändringsbudgetar per år, så det säger väl något om läget i landet. Men först av allt, herr talman, tänkte jag faktiskt säga hej till Rufus och Gusten, mina barnbarn som sitter på läktaren i dag. Då får man vara lite glad. Det känns lite extra fint. Min dotter Isabella är också med.

Ursäkta, herr talman! Vi ska återgå till extra ändringsbudget nummer 8.

I tider som dessa är det väldigt viktigt att man räddar jobb och företag. Det ska vara reformer som verkligen inleder en satsning på det vi behöver satsa på: klimatet, jobb, välfärd och självklart också ekonomisk jämlikhet. Det här är en extra ändringsbudget som kanske inte riktigt tar sikte på alla de delarna utan försöker lösa en del av de problem som absolut är här och nu.

Det jag kan sakna i de olika budgetarna från regeringen är just långsiktigheten. Det är ju faktiskt så att nedskärningarna i välfärden fortsätter runt om i landet. Hemma i Gävle sparar man till exempel på fikabröd och frukt på äldreboenden. I Karlshamn sparar man på maten för skolbarnen. I Nybro är det stora nedskärningar i skolan, i Sandviken likaså. Man drar in på specialpedagoger och elevassistenter och gör barngrupper och klasser större i förskolor, i skolor och på fritidshem runt om i landet. Personalen i sjukvården, som hade behövt uppskattning både med applåder och i plånboken, har ännu inte fått den senare uppskattningen. Äldreomsorgens personal fortsätter att slita i stress och räcker inte till för de äldres omsorgsbehov.

I det läge där vi står känns det extra hårt att det finns ett förslag om marknadshyror. Det är som ett slag i ansiktet på folk, framför allt för dem som har kämpat väldigt hårt för att klara av hyran i krisen. Självklart är det också ett slag mot alla landets hyresgäster, som kan förvänta sig en chockhöjd hyra.

Vänsterpartiet har i samband med de olika ändringsbudgetarna föreslagit att regeringen borde införa en fond för att förhindra vräkningar. Det är väldigt många som har förlorat den där extratimmen eller sina jobb i krisen och haft kostnader som man inte riktigt har klarat av. Det finns en risk för vräkningar, och många oroliga hyresgäster har hört av sig till Hyresgästföreningen. Detta har tyvärr inte ansetts vara så viktigt, och därför har det inte heller gått igenom. Men det var ett förslag som Hyresgästföreningen tog fram och som Vänsterpartiet också har lagt fram till riksdagen för beslut men fått avslag på.

Jag tycker att detta med marknadshyror och avslag på en fond mot vräkningar kännetecknar de krispaket som har lagts fram. Visst, det finns mycket bra i dem för att rädda jobb, liksom tillfälliga stöd till välfärden. Vi har också stått bakom de flesta av förslagen. Men vi tycker att de har en slagsida. Vanligt folk får inte det stöd de behöver. Välfärden får inte långsiktiga stöd. I stället fortsätter som sagt nedskärningarna mitt i pandemin.

Samtidigt kan Attendos ledning plocka ut stora bonusar intjänade på skattepengar avsedda för de gamlas omsorg. Volvo kan ha rekord i vinstutdelning toppat med bonusar några månader efter att de fått miljardbelopp av skattebetalarna. Inget parti förutom vi har dock velat åtgärda detta. Regilverken skulle inte ändras. Folk som uppbär stöd via försäkringssystemen ska kontrolleras och ifrågasättas, men gräddan i samhället kan glida vidare.

Vi i Vänsterpartiet har under den här tiden gjort vad vi kunnat för att förbättra åtgärderna i de olika ändringsbudgetarna, så även denna gång. Vi lade fram ett utskottsinitiativ i samband med extra ändringsbudget nummer 8 som först Moderaterna och Kristdemokraterna anslöt sig till och sedan också resten av utskottet, vilket var bra. Det handlar om att enskilda näringsidkare och småföretagare – det kan vara rörmokare, frisörer och så vidare – ska ha möjlighet att ta del av omsättningsstödet även om de uppburit sjukpenning eller varit föräldralediga.

Vänsterpartiet fick igenom ett sådant utskottsinitiativ tidigare, men regeringen satte gränsen vid 50 procent. Det har gjort att en del småföretagare inte fått ta del av omsättningsstödet eftersom de kanske varit föräldralediga till 40 procent eller sjukskrivna till mindre än 50 procent.

Därför har vi lagt fram det här utskottsinitiativet, som nu hela utskottet har ställt sig bakom. Det handlar dels om att man ska analysera konsekvenserna av gränsen på 50 procent, dels om att man ska sätta gränsen lägre så att fler kan omfattas av förslaget och få del av omsättningsstödet.

Moderaterna har också tagit initiativ till förbättringar gällande företag inom kultursektorn som har fått stöd från Statens kulturråd under pandemin. Har man fått ett sådant stöd kan man inte ta del av omställningsstödet, vilket har försvårat för väldigt många kulturföretagare. Detta utskottsinitiativ handlar om att regeringen bör säkerställa en lösning så att de företag som under pandemin har tagit del av krisstöden från Statens kulturråd inte ska hindras från att också ta del av omställningsstödet, till exempel någon

form av avräkning. Detta har Vänsterpartiet ställt sig bakom, och sedan också hela utskottet.

Utskottet lägger också återigen fram kravet – på initiativ av oss, Moderaterna och Kristdemokraterna – att regeringen ska se över flexibiliteten när det gäller jämförelsemånad i regelverken kring stöd vid korttidsarbete för säsongsvarierande verksamhet. I dag är detta väldigt stelbent, och många företag har drabbats hårt av det.

Självklart kan det vara svårt att hitta jämförelsemånad vid säsongsbetonad verksamhet. En del är turistföretag på sommaren, andra är det på vintern och så vidare. Hittills har dock inte regeringen hittat en lösning som gör att så många företag som möjligt kan få ta del av stödet.

Det vi också har reagerat på är att Tillväxtverket inte ska betala ut de förlängda stöden förrän i november. Det är alldeles för sent, och det kommer att drabba väldigt många företag hårt, liksom deras anställda.

Vänsterpartiet står i huvudsak bakom extra ändringsbudget 8. Vi hade dock velat ändra på regelverket gällande bonusar och aktieutdelningar för företag som fått skattebetalarnas stöd, men det får vi inte motionera om enligt gällande regelverk.

Det vi dock inte står bakom är kreditgarantin till SAS då det inte finns krav på att andra delägare ska bidra, och det finns inte heller några miljö- eller klimatkrav kopplade till kreditgarantin trots den klimatkris vi befinner oss i. Klimatkrisen är tydligen inte viktigare än så här.

Tittar vi på hur fördelningen tidigare har varit ser vi att regeringen har satsat sju gånger så mycket på flyget som på järnvägen. Nu tror jag till och med att det är uppe i åtta gånger så mycket. Jag tycker att det är väldigt oroväckande att flyget får så mycket stöd medan järnvägen som är klimatsmart får så lite.

Självklart har flyg en viktig roll i infrastrukturen i Norden, och i detta har SAS en viktig och central roll. Men man borde ha villkorat förslaget om kreditgarantier eller en låneram med att SAS skulle ta fram en handlingsplan för minskning av koldioxidutsläppen med mål som ska vara kraftfulla och en plan som ska redovisas till riksdagen.

Flyget bör ha mål som är förenliga med Parisavtalet, och SAS och även andra flygbolag bör inte erbjuda flyglinjer på rutter där flyg enkelt kan ersättas med tåg.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen från Vänsterpartiet.

Anf. 2 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag känner att jag måste börja med att kort kommentera vad som hände i måndags. En tillfällig majoritet, bestående av Vänsterpartiet och de högerkonservativa partierna, valde att i den här kammaren trycka på knappen och rösta för Sverigedemokraternas misstroendeförklaring. I och med det befinner sig nu Sverige i ett mycket svårt politiskt läge. Vi vet inte vad som kommer att hända, men oavsett vad som nu sker framöver kan jag säga med säkerhet säga att vi socialdemokrater kommer att göra det som är bäst för Sverige.

Med det sagt vill jag påpeka att pandemin inte tar hänsyn till misstroendeförklaringar. Därför har vi också samlats här i dag för att debattera den åttonde extra ändringsbudgeten för i år med ytterligare åtgärder och förlängningar för att föra Sverige genom krisen. Det är också tack vare att

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

riksdag och regering under året tillsammans har agerat snabbt och kraftfullt som vi har kunnat rädda jobb, företag och välfärd.

Pandemin är i första hand en kris för liv och hälsa. Många har förlorat någon som står dem nära. Än fler har själva varit sjuka. Men pandemins ekonomiska effekter är också stora. Vi har ett tungt år bakom oss då många företag och anställda har drabbats hårt.

Men vi ser nu också ljuset i tunneln, mycket tack vare att vaccinationerna rullas ut snabbt. Spruta för spruta räddar vi liv men också jobb. Vaccinet är vägen ut ur den ekonomiska krisen. Men än är inte krisen över. Vi måste både kavla upp och fortsätta hålla i.

Herr talman! Sedan pandemin bröt ut har regeringen jobbat efter en tydlig strategi. Först och främst ska smittspridningen begränsas. Pengar ska inte stå i vägen för sjukvårdens och omsorgens viktiga arbete. Stora belopp har gått till kommunsektorn för att både kompensera för skattebortfallet och skapa resurser för att hantera uppskjuten vård och merkostnader med anledning av covid-19.

Det handlar först och främst om pengar, men det handlar också om att ha personal. Därför förlänger vi det slopade fribeloppet så att de studenter som vill hoppa in och jobba inom vård och omsorg inte ska drabbas ekonomiskt.

I dag beslutar vi också om ytterligare 150 miljoner för att kompensera kommunsektorn för de merkostnader som kan uppstå i och med skyndsamma transporter och om ytterligare 1 ½ miljard för storskalig testning och smittspårning. Nu när det också, på Folkhälsomyndighetens inrådan, blir aktuellt att vaccinera barn från 16 år kommer det att finnas resurser också för det.

Vaccinet är som sagt vägen ur den här krisen. Men jag vet också att det finns flera som är oroliga för de följdverkningar som vaccinet har och som kanske tvekar om att vaccinera sig. Samtidigt är det otroligt viktigt att vi är många som faktiskt gör det. Därför har vi också tillskjutit medel till Folkhälsomyndigheten för en stark informationsinsats som ska riktas till de grupper som är svåra att nå.

Vi beslutar också om ett bemyndigande där regeringen får sälja vaccin till andra länder när det står klart att det är möjligt efter att det nationella behovet är uppfyllt.

I takt med att samhället öppnar upp öppnas också gränserna alltmer. EU har kommit överens om ett nationellt vaccinationspass som kommer att kunna användas inom EU. Det beräknas vara på plats den 1 juli. För att klara av det skjuter vi också till resurser.

Herr talman! Alla som kan jobba hemma ska jobba hemma. Men långt ifrån alla har möjlighet att jobba hemifrån. Och ingen ska behöva gå sjuk till jobbet för att man inte har råd att stanna hemma. Därför förlänger vi ersättningen för karensavdragen för anställda och egenföretagare, ersättningen till riskgrupper och det slopade kravet på läkarintyg till och med september. Regeringen har också varit tydlig med att dessa stöd och ersättningar kommer att förlängas tills vaccinationsmålet är uppnått.

För att kompensera arbetsgivare för sjuklönekostnader över det normala tillförs resurser, liksom resurser för skyddsutrustning för personliga assistenter, till och med september.

Herr talman! Även om vi nu ser ljuset i tunneln är det ett tufft läge för många företag och verksamheter runt om i landet. Sedan pandemin bröt ut har vi beslutat om historiska krisåtgärder för att hjälpa företag att över-

brygga krisen. Stöden har gjort skillnad. Över en halv miljon svenskar har varit korttidspermitterade och kunnat undvika risken att bli av med jobbet.

I dag fortsätter vi det arbetet genom att förlänga en del av de stöd som har varit så viktiga. Vi förlänger stödet för korttidsarbete, också till och med september. Vi tillför resurser till Tillväxtverket för att ge myndigheten finansiella möjligheter att korta handläggningstiderna och för anordnande av kompetensinsatser. Omsättningsstödet för enskilda näringsidkare, stödet för handelsbolag, omställningsstödet och omställningsstödet för särskilt drabbade företag förlängs också till och med september.

Kulturen och idrotten har också drabbats särskilt hårt av restriktioner och rekommendationer som försvårat verksamheten. I dag skjuter vi till nästan en halv miljard för att fortsatt mildra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Vi skjuter också till medel till den regionala kulturverksamheten och fyller på med resurser för filmstöd och ersättning till konstnärer. Vi fortsätter också att stötta idrotten med 600 miljoner kronor.

Pandemin har synliggjort hur viktiga civilsamhället och den ideella sektorn är, inte minst för dem som redan innan pandemin var sårbara och utsatta. Därför beslutar vi om stöd till organisationer som jobbar med människor i socialt särskilt utsatta grupper.

I skuggan av ökad isolering har vi tyvärr sett att missbruk och våld i hemmet har ökat. Hemmet ska vara den tryggaste platsen, med det är det inte för många kvinnor och barn. Därför skjuter vi också till resurser till organisationer som arbetar med barn i utsatta situationer och till organisationer som jobbar mot våld i nära relationer och hedersförtryck.

Herr talman! Sedan pandemin bröt ut har riksdag och regering tillsammans agerat kraftfullt för att få stödåtgärder på plats. Processer som vanligtvis tar år av utredningar, remissomgångar och bearbetning har kortats till bara månader. Det måste gå både snabbt och bli bra, men allt har därmed inte blivit perfekt. Flera gånger har stöden behövt justeras för att bli bättre och för att öka träffsäkerheten. Här i dag är till exempel utskottet överens om att skicka tre tillkännagivanden till regeringen för att ytterligare se över och förbättra stöden.

Herr talman! Än är krisen inte över. Pandemin är tyvärr ännu inte besegrad. Många gör fortsatt stora insatser för att vårda och vaccinera i en mycket hög takt. Den ekonomiska krisen är kännbar för många. Och ovanpå detta har vi nu också ett allvarligt politiskt läge. Men vi kommer att fortsatt sätta Sverige främst.

Trots stora krisåtgärder står svensk ekonomi stark, och det finns handlingsutrymme kvar i de offentliga finanserna. Det är tack vare år av ansvarsfull politik. Tack vare att vi under de goda åren sparade i ladorna, som vår finansminister Magdalena Andersson brukar säga, kunde vi gå in i krisen med den lägsta statsskulden sedan 1977 och med EU:s högsta sysselsättningsgrad. Sedan dess har vi kunnat höja pensionerna, stärka försvaret, snabba på klimatomställningen och trygga välfärden. Men vi vill göra mer.

Under pandemin har samhällets brister belysts tydligt. Vi kan konstatera att marknaden inte är en universallösning. Framtidens lösningar är gemensamma. Vi ska använda vår gemensamma ekonomiska styrka för att snabba på klimatomställningen, stärka välfärden och anställa fler poliser. Vi socialdemokrater byggde upp Sverige från ett fattigt land till där vi är i

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

dag. Vi är redo att göra det igen. Vi ska ta Sverige framåt. Det gör vi bäst tillsammans.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Låt mig först konstatera att vi nu har kommit 16 månader in i en pandemi som få av oss från början trodde skulle sträcka sig så här långt. För ett år sedan trodde de flesta av oss att vi nog var igenom det allra värsta och att det efter sommaren skulle vara bra igen. Till herr talmannen och er som lyssnar vill jag säga att det är en viktig erfarenhet att ta med sig: Låt oss hoppas på det bästa men alltid planera för det värsta. Vi vet faktiskt inte exakt hur framtiden kommer att se ut.

Det som sker känns fortfarande överkligt ibland. Samtidigt har hand-sprit, munskydd och annat blivit en ganska naturlig del av vardagen.

Vi hoppas nu att alla insatser som görs för att vaccinera vår befolkning och befolkningar runt om i världen ska ge avsedd effekt, att vi tillsammans ska kunna bekämpa viruset. Samtidigt noterar vi en del bakslag i andra länder där man har hög vaccinationsgrad. Man får ändå tillfälliga bakslag och får vidta åtgärder för att återigen begränsa mänsklig kontakt och därigenom minska smittspridningen.

Herr talman! Det som vi i den här riksdagen behöver göra är att hoppas på det bästa men hela tiden ta ansvar och planera för det värsta.

De som har varit hjältarna i pandemin är de som jobbar i frontlinjen: sjukvårdspersonalen, personalen inom äldreomsorgen och alla de som nu på bred front vaccinerar vår befolkning.

Låt mig också, som jag tidigare gjort, rikta ett stort tack till alla i vårt land som ser till att samhället fungerar under denna mycket svåra prövning som vi har gått igenom. Det är butikspersonalen som ser till att vi kan handla mat. Det är lastbilschauffören som på morgonen kör sin runda för att se till att butikerna fylls på med varor. Det är alla som ser till att allt det som behöver fungera också fungerar. Det är ingenjörer som ser till att det kommer vatten ur kranen. Det är sådant som är självklart, men någon måste göra det. Annars fungerar inte vårt samhälle.

Alla ni gör så att vi tillsammans tar oss igenom krisen. Det ska ni ha ett mycket stort tack för.

Det gäller även alla som har haft möjlighet och som har valt att stanna hemma och jobba hemifrån. Det kan låta lyxigt. Men vi känner nog alla någon som har jobbat hemifrån de senaste 15-16 månaderna. Det har också varit en prövning, på olika sätt. Ni har också gjort väldigt mycket för att vi som land ska ta oss igenom detta. Det har minskat belastningen på kollektivtrafiken, och det har gjort att färre människor är ute i samhället. Det har gjort att vi på ett bra sätt har kunnat och kan minska smittspridningen.

De flesta av oss känner någon som har fått covid-19 eller har själva insjuknat. Många får väldigt lätta symtom. Andra får mycket svåra symtom. Det är nästan omöjligt att förutse vem som ska drabbas på vilket sätt. En bekant till mig, som är ett par år äldre, håller nu på och gåtränar efter två månader på sjukhus. Sådant är också viktigt att ta in, nu när vi ser det fantastiska vädret och känner sådan hoppfullhet. Vi har fortfarande inte kommit igenom pandemin helt. Fortfarande insjuknar människor. Männskor får kämpa, inte minst de som jobbar på våra sjukhus och hjälper människor att ta sig igenom mycket svåra situationer.

Herr talman! Världsekonomin har till stora delar återhämtat sig och går mycket starkt. Det är en paradox för dem som både arbetar i och driver företag inom restaurang, hotell och annat. De näringarna har drabbats allra mest när vi har dragit ned på mänsklig kontakt. De har inte haft några kunder och har riskerat och förlorat sina jobb. Det är för dem vi har fattat beslut om de olika krisåtgärderna, inte minst det vi pratar om här i dag.

Med denna extra ändringsbudget förlänger vi krisstöd för att rädda jobb och företag. Vi säkerställer möjligheten för personer som befinner sig i riskgrupp att vara hemma från jobbet, så att de inte behöver insjukna med kraftiga konsekvenser. Vi tillför resurser till kultur, idrott och civilsamhälle. Vi åtgärdar också brister i krisstöden. Även om krisstöden har varit på plats hamnar företag i kläm, och anställda riskerar att förlora sina jobb om vi inte rättar till det.

Vi använder i den här budgeten 15 miljarder till att förlänga krisstöden några månader till. Det kan vara svårt att förstå hur mycket pengar det är. Det är ett vanligt reformutrymme för en höst. Det är halva polisens budget. Den typen av extra ändringsbudgetar tar vi nu beslut om på löpande band, för att Sverige ska ta sig igenom krisen.

Det innebär också att vi kommer att behöva ta stort ansvar när vi till slut har tagit oss igenom pandemin för att säkerställa att Sverige ska ha sunda statsfinanser igen.

Det finns en uppfattning om att det är regeringen som har tagit fram de olika krispaketen. Regeringen har väl också själva gjort allt de kunnat för att det ska se ut på det sättet. Men, herr talman, låt mig påminna alla som lyssnar om att det till stor del är riksdagens partier, inte minst Moderaterna, som har tagit initiativ till krisstöden, samlat majoritet i kammaren för dem och pratat med varandra för att lösa de problem vi står inför.

Kristdemokraterna har till exempel drivit på hårt för stöd till civilsamhället. I den extra ändringsbudget vi debatterar i dag har Kristdemokraterna varit drivande i flera delar för att få ut snabbare krisstöd och så vidare.

Vänsterpartiet har gjort stora insatser under den här tiden. Det vi ska besluta om i dag handlar till del om den som varit sjukskriven eller föräldraledig och driver enskild firma och har hamnat i kläm. Genom sina initiativ hjälper Vänsterpartiet till att lösa det, för att människors företag inte ska gå förlorade. Det handlar om frisörer, massörer och många andra som har förlorat sina kunder och inte har kunnat få krisstöden. Det kan vi lösa i dag.

Herr talman! Regeringen har varit duktig på att ta åt sig äran för sådant man inte har gjort. Men det man är ansvarig för har man hela tiden försökt smita undan ansvaret för. Vi har hela våren kunnat följa till exempel problemen med utbetalningarna av korttidspermitteringsstödet. Människor har riskerat att förlora sina jobb eftersom det har tagit upp till åtta månader att få ut krisstöden.

Tillväxtverkets problem är regeringens ansvar. Man har inte klarat av att ta det. Jag har i flera debatter i den här kammaren talat med näringsministern, som har förklarat att: ”Allt är under kontroll. Vi håller på och löser problemen. Tillväxtverket själva har intygat att de snart är nere på att kunna hantera det på några dagar.”

I den här extra ändringsbudgeten föreslog regeringen från början att Tillväxtverket skulle få fyra månader på sig innan det ens skulle vara möjligt för företagen att lämna in ansökningarna för att få ut krisstöden. Det lyckades Moderaterna, Kristdemokraterna och andra väcka ett initiativ kring som vi till slut samlade hela utskottet bakom. Nu får regeringen ett tydligt besked: Det måste gå snabbare. Det är orimligt att det ska ta fyra månader innan företagen ens ska kunna söka krisstöden. Då förlorar människor sina jobb. Det tänker vi moderater aldrig acceptera.

Vi kommer att göra allt vi kan i den här krisen för att rädda så många jobb och så många företag vi någonsin kan. På det sättet kommer Sverige att efter den här krisen kunna ha skatteintäkter och möjlighet att bygga upp och bygga samhället starkt igen. Då behövs alla de här jobben och alla de här företagen. Vi kommer att göra vårt för att se till att det kommer att fungera.

Regeringen har inte riktigt lyckats med omställningsstödet, och Moderaterna gjorde tillsammans med andra partier i finansutskottet förändringar så att det skulle vara anpassat bättre till de företag som finns inom bland annat servicenäringen. Regeringen har fortfarande inte lyckats få det på plats, trots att en enig riksdag har sagt åt regeringen att göra detta. Nu påtalar vi återigen att om smittspridningen fortsätter och pandemin inte går över behöver dessa stöd finnas på plats allra senast till hösten. Det här behöver skyndsamt göras av den regering som kommer att tillträda.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis närma mig den situation vi nu har i kammaren, det vill säga att statsminister Stefan Löfven inte längre tolereras. Hans regeringsunderlag finns inte kvar, och därför har vi nu en annan situation. Men de som lyssnar kan vara trygga med att svensk hälso- och sjukvård fungerar alldeles utmärkt, trots den situation som råder. Alla myndigheter och allt annat i landet fungerar alldeles utmärkt, trots den situation som vi har. Sverige är starkt och fungerar väl, trots att det ser ut som det gör.

Jag är helt övertygad, herr talman, att om den avsatte statsministern Stefan Löfven inte får ordning på sitt regeringsunderlag finns det andra som är beredda att ta över så snart det är möjligt. Ulf Kristersson har tydligt meddelat att Moderaterna står till för fogande för att bilda en borgerlig regering som samtalar med riksdagens alla partier för att lösa de problem som Sverige behöver lösa.

Om den avgående statsministern i stället väljer att utlysa ett extra val är Moderaterna mer än redo för att möta väljarna. Vi har en tydlig medvind i opinionen. Vi har en revanschsugen kampanjorganisation där ute, gräs-rötter som inget hellre vill än att på olika sätt och med de möjligheter som pandemin ger samtala med väljarna om vad Sverige behöver framgent. Vi har många problem som behöver lösas. Där finns Moderaterna redo att antingen överta regeringsmakten här och nu eller att möta väljarna i ett extra val.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande. Det handlar om viktiga förstärkningar för att rädda jobb och företag och säkra arbetet mot smittspridningen. Jag vill även passa på att önska finansutskottets kansli, finansutskottets ledamöter, talmännen och övriga i kammaren en riktigt god midsommar. Vi ses kanske tidigare än vad vi hade planerat för en vecka sedan. Glad midsommar!

Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Ytterligare en extra ändringsbudget ligger på utskottets bord att debattera i kammaren, och det finns mycket att säga om den gångna tiden och hur saker har hanterats. Många småföretag har drabbats hårt under pandemin. Det är vi bekanta med. I utskottet har vi arbetat intensivt för att se till att alla de småföretag som har hamnat mellan stolarna ska fångas upp och få den hjälp som man förväntar sig när statliga restriktioner drabbar ens näring.

Arbetet med vaccineringen fortgår som planerat, och smittspridningen i samhället minskar, vilket är bra. Restriktionerna har anpassats något, men det finns fortsatt en ekonomisk påverkan på företag, organisationer och enskilda människor. Målet om en vaccinationstäckning på 70 procent i den vuxna befolkningen bedöms inte uppnås nu i juni 2021, som man hade planerat. Folkhälsomyndighetens mål är nu att alla över 18 år ska ha fått sin andra spruta i slutet av oktober.

Det är därför glädjande att ett gemensamt utskott kan utöka stöden till företag, kultur, idrott och civilsamhälle och även i fortsättningen vidta åtgärder för att begränsa smittspridning, skydda riskgrupper och i övrigt dämpa de negativa konsekvenser som smittspridningen har inneburit för vårt samhälle.

Trots att regeringen missar vaccinationsmålet ser vi ljuset i tunneln. Det finns anledning att förbereda sig väl för det faktum att pandemin fortsatt kommer att ha en effekt och drabba näringslivet i allmänhet och kontaktbranscherna i synnerhet, inte minst på grund av de obehagliga nyheterna om de nya aggressiva mutationerna av viruset och risken det medför.

Vi i Sverigedemokraterna ser av denna anledning mycket positivt på att korttids-, omställnings- och omsättningsstöden förlängs. Det finns ingen anledning att inte förlänga stöden så länge risken för ytterligare restriktioner fortgår, snarare tvärtom. Statens ansvar är att se till att företag och småföretag får stöd så länge som de har behov av hjälp.

Kritiken mot långa handläggningstider är relevant, och de har varit ett stort misslyckande från regeringens sida. I utskottets initiala skrivelse fanns inte ens den aspekten med, vilket vittnar om regeringens oförståelse för småföretagens verklighet trots alla gånger som vi i oppositionen men också branscherna själva har påmint regeringen om det allvarliga läget.

En rad utskottsinitiativ har nu lagts fram i utskottet. Vi ser positivt på att regeringspartierna ställer sig bakom oppositionen. Det gäller krisstöden till enskilda näringsidkare som har varit sjukskrivna eller föräldralediga. Enskilda näringsidkare har på grund av sjukskrivning, föräldraledighet etcetera inte kunnat ta del av omsättningsstödet. Det gäller också krisstöden till företag som fått stöd från Statens kulturråd under pandemin och stöden vid korttidsarbete för säsongsvaryerande verksamhet.

Det här gäller inte minst den skrivning som tar upp handläggningstiden: ”Det är enligt utskottet centralt att ansökningar, avstämningar och utbetalningar för den nya stödperioden hanteras så effektivt som möjligt, så att företag inte behöver vänta på stöd de är berättigade till längre än nödvändigt. En alltför lång tid mellan ansökan och utbetalning riskerar enligt utskottet att skapa osäkerhet hos både arbetsgivare och arbetstagare samt försämra möjligheterna för i övrigt välfungerande företag att överbrygga pandemins konsekvenser. Utskottet anser därför att det är ytterst angeläget

Prot. 2020/21:147

23 juni

Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

att ansökningsförfarandet och godkännandet av stödet effektiviseras på ett sådant sätt att tiden mellan att ansökan och utbetalning blir så kort som möjligt.”

Det här är positivt. Nu hoppas vi bara att handläggningstiderna inte blir så långa under hösten utan att det här hanteras snabbt.

Småföretagen utgör nämligen en central roll för vår välfärd. Småföretagen är den moderna tjänstekonomin arbetarklass. Småföretagen förtjänar bättre än den politik som förs i dag.

Med det sagt vill jag avslutningsvis önska talmännen, kammarpersonalen, mina kollegor i utskottet och övriga kollegor i riksdagen en trevlig sommar och någon form av semester, även om vi inte vet hur allt blir.

Anf. 5 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Jag blev under pågående debatt kontaktad av en bättre restaurang i Kalmar, Postgatan, som jag har besökt både som gäst och som makthavare angående företagsstöden. I meddelandet konstaterade man att det fortfarande finns gott om företag som har väntat i månader och över ett halvår på att få sina stöd utbetalda. De har ännu inte sett resultatet av det som vi i denna kammare har diskuterat vid ett flertal tillfällen, nämligen att det här måste gå snabbare och funka bättre i företagarled. Vi måste helt enkelt se till att det här fungerar. Det vi säger i talarstolar som denna måste också märkas ute i verkligheten.

Det är uppenbart att det här har funkade för vissa företag. Den generella bilden är att det funkar bättre och bättre och har så gjort under en lång tid. Men vi får inte glömma att det fortfarande finns många svenska företag som har väntat oacceptabelt länge på de stöd de har rätt till.

Därför är det bra att utskottet nu är helt enigt och än en gång framhåller vikten av att det här behöver fungera ute i företagarled. De företag som kombinerar olika stödformer måste få det att flyta på ett enkelt sätt. Även för människor som befinner sig i lite ovanliga situationer, till exempel för äldrelediga företagare och liknande, måste stödpolitiken fungera. Det finns all anledning att fortsätta ligga på från denna kammare och se till att dels regeringen, dels ansvariga myndigheter sköter sitt jobb på snabbast möjliga sätt och på bästa möjliga sätt.

Herr talman! Den generella bilden är dock att vi är på väg ur den coronakris som har präglat det senaste dryga året. Så sent som i dag fick vi se nya tillväxtsiffror och prognoser från Finansdepartementet, som spår en tillväxt på 4,7 procent för helåret i år. Det är väldigt fina siffror. Det märks i stora delar av den svenska ekonomin såväl som världsekonomin att det håller på att hända någonting. Det här är givetvis mycket goda nyheter, men det får inte skymma bilden för de branscher och företag som fortfarande känner att de är i kläm under pandemipolitikens olika delar och fortsatt behöver en hjälpande hand för att klara sig hela vägen. Vi behöver fortfarande göra mer för att rädda jobb och företag, hålla i och hålla ut.

Det vi i dag fattar beslut om innebär också en förlängning av stödpolitiken fram till den sista september. Det här kommer för de allra flesta företag förhoppningsvis inte att vara aktuellt. Man kommer inte att ha problem av den typ som gör att man behöver de olika coronastöden. Men för vissa företag är det fortsatt viktigt. Därför är det bra att vi redan nu slår fast att det här kommer att ligga fast långt in på hösten.

På listan över andra saker som görs kan vi konstatera att det tas viktiga mått och steg för att värna det som vi vill värna och som vi vill ha kvar efter coronapandemins sista parentes. Stöd till kultur, idrott och civilsamhälle innebär att aktörer som är viktiga för hur vårt samhälle fungerar och aktörer som får på plats det som på många sätt gör livet värt att leva fortsätter att finnas, trots att man inte kan samlas som vanligt, trots att man inte kan genomföra de sommaraktiviteter som drar in de pengar som föreningen lever på resten av året och så vidare. Trots de svårigheterna ska Sveriges kulturliv, organisationsliv och idrottsliv få fortsätta att verka och göra sitt viktiga arbete under pandemin.

En annan fråga som vi fattar beslut om i dag är den om ytterligare låne-ram eller kreditgarantier till flygbolaget SAS. Vi är ett flertal partier i denna kammare som under de senaste åren sagt att det här är ett statligt ägande vi i grunden vill avveckla. Vi vill inte att staten ska äga flygbolag längre. Det har varit en väldigt tydlig riktning i den svenska politiken under lång tid. Men under det senaste dryga året har vi fattat ett antal beslut som går i motsatt riktning. Vi har lagt in ytterligare pengar.

Detta är helt enkelt avvägningen man får göra. Är pågående pandemi, med all den osäkerhet den innebär, rätt läge att dessutom tappa det företag som har stått för en väldigt stor del av Sveriges inrikes och framför allt utrikes flygtrafik? Nej, är svaret. Detta är inte rätt läge att skjuta in ytterligare osäkerhet i systemet. Därför är det rätt att ta mått och steg för att vi ska ha kvar ett SAS också i slutet av pandemin, så att vi kan laga efter läge framgent och fundera på hur den svenska flygmarknaden ska se ut. De besluten kan fattas i betydligt större lugn med ett SAS som finns kvar än om det under det senaste året hade tillåtits gå under.

Vi tillskjuter också stora medel till testning, vaccinering och smittspårning. Det arbetet måste självklart få fortsätta, för det är, precis som tidigare talare sagt, här nyckeln finns till att helt och hållet kunna återgå till livet som vi kände det före coronapandemin. Här är pengar inget problem, och det har alltid varit så. Vi tar de mått och steg – och de notor – som behövs för att svenska folket ska kunna känna den största trygghet. Vaccinationen går nu mycket bra och mycket snabbt. Även en ung man som jag själv går runt i hopp om att kunna boka in vaccintider i Region Västernorrlands regi.

Herr talman! Avslutningsvis kan vi konstatera att det sedan i måndags är ett något osäkert läge i svensk politik. Vi får se vad det här mynnar ut i. Men för egen del finner jag en viss förtröstan i det vi har gjort i total enighet det senaste året. Är det någonting vi har visat är det ju att alla åtta partier i denna kammare kan enas om för landet viktiga insatser när Sverige behöver det och när situationen kräver det. Vi kan ta mått och steg med omfattning och hastighet som ingen trodde var möjliga i syfte att få på plats stöd och satsningar för att värna Sverige.

Jag är helt övertygad om att den förmåga som vi har visat det senaste året finns kvar framgent. Partierna i denna kammare kan nog behöva lite tid på sig för att få på plats en ny regering och ta arbetet vidare när det gäller regeringsfrågan. Men om situationen så kräver, oavsett om det gäller coronapandemin eller någonting annat, kommer vi trots ett politiskt något osäkert läge att kunna samla oss och fatta de beslut som krävs i en tid då landet behöver det. Det är jag inte det minsta orolig för.

Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag instämmer i det som ledamoten Emil Källström avslutade med. Den här riksdagen har på ett mycket tydligt sätt visat vad man kan göra tillsammans. Jag kan bara för egen del konstatera att Moderaterna tillsammans med Vänsterpartiet lyckats få till mer pengar till sjukvården och till äldreomsorgen och att vi har samarbetat med Sverigedemokraterna och kunnat få på plats krisstöd för att rädda jobb och företag. Flera av de stöd som ledamoten Källström pratar om i talarstolen är ju resultat av att partier har samtalat med varandra och att ledamöterna i finansutskottet tillsammans har löst frågor och tryckt en många gånger motvillig regering framför sig.

Herr talman! Jag har en fråga till ledamoten Källström. Om man nu inte accepterar alla de problem som regeringen har ställt till med vad gäller exempelvis utbetalning av krisstöd – Centerpartiet är förvisso med i den majoritet i finansutskottet som säger att det här måste gå mycket snabbare – vad är Centerpartiet och ledamoten Källström beredda att göra för att få regeringen att göra bättre ifrån sig, om det nu är så att man ger samma regering fortsatt stöd? Regeringen har ju misslyckats på område efter område, och det är ofta finansutskottet som har fått lösa ut de här delarna. Vad skulle man vara beredd att göra?

Anf. 7 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att Edward Riedl besvarar sin egen fråga. Såväl Centerpartiet som hela finansutskottet ser problem i utförandet, kanske framför allt av beslut som riksdagen fattat. Då är vi tydliga gentemot regeringen om att det här inte duger. På ett antal punkter det senaste året har finansutskottet, oftast i total enighet, sagt att det måste bli bättre, att det måste gå snabbare, att det måste gå att kombinera de olika stödssystemen med varandra och att man måste ha ett tydligare företagarperspektiv i detta.

Jag skäms inte över huvud taget över att Centerpartiet i många fall så att säga har suttit i bägge rummen. Vi har suttit och förhandlat fram historiskt stora krisstöd. Sedan har vi konstaterat att genomförandet av samma krispolitik inte är tillräckligt bra. Då har vi varit med och format majoriteter i finansutskottet som säger att det här inte duger, att regeringen måste ligga på sina myndigheter bättre och att regeringen kanske även måste ligga på sig själv lite bättre och ta det här på ett större allvar.

Den rollen som mittenparti i politiken är jag helt övertygad om att Centerpartiet kommer att fortsätta ha. Vi är med och formar majoriteter för Sveriges bästa. Ibland är det lite olika partier som ingår. I vissa skeden är vi med om såväl att förhandla fram politiken i regeringsförhandlingar som att i finansutskottet och riksdagen senare konstatera att det här inte duger och att det behöver bli bättre – då är vi med och formar majoriteter där. Den rollen tycker jag har tjänat såväl Centerpartiet som Sverige väl. Jag ser ingen anledning att upphöra med det arbetet.

Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Ledamoten Källström får landa i det han vill landa i. Jag hade hoppats att man kunnat komma fram till att det hade varit bättre med en regering som faktiskt ville att de här stöden ska fungera och som skötte

det här. Det hade varit bättre om våra myndigheter hanterats av en regering som ville skynda på de här krisstöden.

Det är egentligen på det sättet att det från krisens början fram till i dag har varit problem med utbetalningen av exempelvis korttidspermitteringsstödet. Det har kostat jobb, och det har kostat företag.

Centerpartiet har upprepade gånger varit besviken på regeringen att den inte har fått till det. Det har vi moderater kritiserat upprepade gånger. Re-geringen har tillsammans med samarbetspartierna tillfört lite pengar till några fler handläggare. Ingenting av det löser i grunden de problem som regeringen har med att få ordning på detta. Det vet vi allihop.

Herr talman! Jag hade hoppats – men det är ju min förhoppning – att Centerpartiet skulle landa i slutsatsen att det hade varit bättre med en regering som på riktigt ville ha krisstöden och ville att de skulle fungera. Då hade man kunnat lösa en hel del av problemen. Det gäller inte minst snab-
bare utbetalningar. Där har vi förlorat jobb och riskerar att förlora ännu mer jobb ifall pandemin fortsätter. Man har inte koll på läget. Det är därför man i den här extraändringsbudgeten vill ha fyra månader på sig innan sökperioden ens har börjat tills det ska vara sökbart.

Jag hör vad ledamoten Källström säger. Jag hade hoppats att vi skulle ha landat i samma slutsats. Det hade varit bättre med en borgerlig regering som ville betala ut krisstöden och ville få dem att fungera.

Anf. 9 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Fram till Edward Riedls sista mening lät det verkligen som att jag och Edward Riedl kunde vara överens om att det bästa vore en centerledd regering med ett centerlett finansdepartement.

Sanningen är den att Centerpartiets frustration med att Finansdeparte-
mentet inte är så pass företagartillvänt som man skulle önska är äldre än 8 år. Den är snarare 16 år, 20 år eller 30 år. Det var väl när Nils G Åsling var industriminister som det var någon ordning på det.

Sanningen är den att när såväl socialdemokrater som moderater kom-
mer in på Finansdepartementet är det någonting som förändras. En av de största frustrationerna som vi centerpartister hade under alliansåren var att det dåvarande Finansdepartementet under moderat ledning var emot sänk-
ta arbetsgivaravgifter, investeraravdrag, optionsprogram och alla de nya idéer som Centerpartiet förde fram för att Sverige ska bli ett lite mer före-
tagstillvänt land.

Det var ett finansdepartementsperspektiv som vi har varit tvungna att kämpa mot också nu de senaste åren. Det är frustrerande, och det är lika frustrerande oavsett om det är sossar eller moderater som sitter och för fram finansdepartementsperspektivet.

Det behöver förändras. Men hittills kan man konstatera att såväl S som M har misslyckats att stå emot den kultur som finns i de väggarna. Sanno-
likt behövs det nya sopar, nya kvastar. Det kanske är Edward Riedl som någon gång kommer att axla den manteln eller kanske någon annan.

Det är tyvärr så att det under de senaste decennierna har funnits mycket att önska både från moderater och från socialdemokrater när det gäller ett företagarperspektiv i Finansdepartementet.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

Anf. 10 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Ärendet gäller extra ändringsbudget nummer 8, och finansutskottets betänkande nummer 52. Vi kristdemokrater ställer oss bakom dem.

Detta betänkande och detta beslut tillför viktiga medel för att vi ska kunna fortsätta att bekämpa pandemin och dess skadeverkningar i vårt samhälle. Det handlar om medel till vaccin, smittspårning och testning och till att förlänga de stöd till företag och jobb som nu krävs för att vi inte ska dra upp ytterligare revor i vårt gemensamma samhälle.

Det är väldigt viktigt att de sakerna nu sker och att stöden förlängs till inte minst många hårt kämpande företagare och anställda som varje dag, just nu, inte vet om de orkar driva sin verksamhet vidare lite till, en dag ytterligare, en vecka till, i hopp om att det ska vända.

Det kommer att vända någon gång. Vi har slitits mellan hopp och förtvivlan under lång tid. Båda de känslorna måste vi nog fortsätta att hårbärgera ett tag till, även om hoppet alltmer förhoppningsvis tar överhanden.

Vi ställer oss bakom betänkandet bland annat för att finansutskottet har gjort det som finansutskottet har gjort så många gånger under pandemin. Det har uppmärksammat de brister som finns i företagsstöden och som regeringen inte sett och krävt förändringar på en rad punkter.

När vi fick förslaget var inriktningen att stödet till företag skulle förlängas mellan juli till september men att ansökningarna om detta stöd skulle kunna ske först i november månad. I november månad skulle man kunna lämna in en ansökan om stöden.

Det säger sig självt att när vi har levt med pandemin så länge är många företag i väsentligt sämre skick än vad de var när den startade. Likviditeten är sämre, orken är sämre. Man har levt och tyngts av pandemin, administration och allt vad det nu kan vara under lång tid.

Därför är jag glad över att finansutskottet nu är mycket tydligt med att detta måste gå snabbare. Finansutskottet, pådrivet av bland annat mitt parti och andra partier, säger detta och säger också andra saker.

Det måste bli lättare att kunna kombinera stöd. Bara för att man har fått ett litet stöd i ett stödsystem ska man inte vara exkluderad från stöd som har kommit på plats senare och som skulle kunna betyda skillnaden mellan liv och död för ett företag och mellan jobb och arbetslöshet för anställda. Det måste också lösas.

Utskottet är också mycket tydligt med att vi måste göra mer för de enskilda näringsidkare som var föräldralediga före pandemin och inte minst att vi måste se till att stöden fungerar för alla företag, även för dem som har mycket säsongsvariationer i sina branscher.

Här har inte stödet varit tillräckligt bra. De förändringar som regeringen föreslår är inte tillräckliga. Utskottet kräver nu att regeringen ska göra mer. Allt detta är bra. Allt detta är nödvändigt för att vi ska kunna få bättre fungerande krisstöd i det här läget, herr talman.

Det finns också annat som regeringen inte gör och som den borde göra, och det borde ske skyndsamt. Här tänker jag framför allt på att man fortfarande inte har gjort det som utskottet krävde i februari, nämligen att återkomma med ett brett stöd som når fram till det breda civilsamhället.

Man ger lite grann till vissa organisationer i budgeten. Men det breda stödet som når fram har man fortfarande inte lyckats att tillskapa. Det har

varit lite grann som att det som sker vid sidan av kulturen och idrotten i civilsamhället inte har fått regeringens uppmärksamhet.

Det har krävts att utskottet har krävt detta. Men inte ens när vi gör det kan regeringen återkomma på ett bra sätt. Man har hänvisat ideella organisationer till de befintliga krisstöden. Men de har inte varit anpassade för dessa föreningars verklighet. De inkomster de hade haft har inte räknats med när man beräknar omsättningen.

Många föreningar är fristående även om de finns i en stor riksorganisation. Då når varje självständig förening inte upp till omsättningsgränserna, eftersom mycket av verksamheten bygger på idealitet och inte på affärsverksamhet. Därmed har de heller inte kunnat få del av stödet. Detta måste ändras. Regeringen måste återkomma med det stödet.

Det är bra att mer satsas på kulturen och inte minst på idrotten. Vi vet att i pandemins spår har barn och ungdomar tappat många av sina kontakter med föreningslivet. De rör sig mindre än vad de gjorde tidigare. Det kan få långsiktiga hälsokonsekvenser. De har tappat sammanhang med närvarande vuxna. Det är skyddsfaktorer för barn som finns i hem där det inte fungerar på det sätt man skulle önska utan där barnen finns i riskmiljöer.

Här är det otroligt viktigt att vi nu ser till att föreningslivet, idrottsrörelsen och alla som kan erbjuda dessa platser för barnen inte går under utan att de finns där och kan göra ytterligare insatser när pandemin väl släpper sitt grepp och saker kan återgå till det normala.

Herr talman! Vi har en lång rad utmaningar och problem som vi står inför också efter att pandemin släpper sitt grepp. Det gäller förstas brottsligheten. Och det gäller sjukvården, där en stor vårdskuld har byggts upp under lång tid och där människor har köstallts under pandemin.

Det gäller också problem som har sin utgångspunkt i pandemin men som kan riskera att dröja sig kvar. Jag tänker framför allt på långtidsarbetslösheten, som riskerar att bita sig fast på mycket, mycket höga nivåer. Det krävs nu nya, stora och kraftfulla grepp för att detta inte ska bli en låg-intensiv kris som påverkar Sverige under mycket lång tid.

Det finns också andra viktiga aspekter på arbetslösheten som kanske inte har uppmärksamats så ofta. Den leder till en ensamhet och isolering som påverkar också den egna hälsan och det egna måendet på djupet. SCB gjorde en ny undersökning i vintras om hur människor har haft det under 2020 när det gäller sociala relationer. Den visar att det är äldre över 80 år och arbetslösa som är de grupper där allra flest – och det är många – uppger att de har varit ensamma alltid eller nästan hela tiden.

Många har naturligtvis självvisolerat sig under pandemin på grund av smittspridningen. Men det kan vara svårt att bryta mönstret när pandemin är över, och här behöver vi så många utsträckta armar som möjligt för att hjälpa åt att bryta den ensamhet och isolering som kan vara så förödande för människors liv. Då är civilsamhället viktigt. Men det är också viktigt att vi tar in den här dimensionen när vi utformar politiken, när vi bekämpar arbetslösheten och när vi ser till att äldre inte blir som fångar i sina egna hem. Det ska i stället kunna finnas bostäder med gemenskapsmöjligheter. Vi ska se till att kommunerna kan slå en signal till alla över en viss ålder för att kolla läget, se hur de mår, se vilka behov de har och visa att det faktiskt finns någon som bryr sig om dem.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

Herr talman! Emil Källström nämnde att det finns ett samarbete i riksdagen kring viktiga reformer. När det är kris kommer vi samman och löser problem. Jag tycker att han i mycket har rätt; det var inte minst så i krisens början. Men det har tyvärr avtagit något, och utskottet har fått ta i lite mer för att tvinga regeringen att göra det som krävs i företagsstödet. Men i de breda dragen håller jag med Emil Källström. Han redovisade att han har en grundmurad tro på att det kommer att fortsätta att vara på det sättet. Det hoppas jag också.

Emil Källström har också meddelat att han lämnar riksdagens arbete. Jag tror att det finns risker med det i just detta perspektiv. Emil Källström har varit en brobyggare, en klok person och en person som har kunnat lägga prestigen åt sidan för att bidra till Sveriges bästa. Vi är många, herr talman, som kommer att sakna honom.

Anf. 11 MARIA NILSSON (L):

Herr talman! Det här var verkligen ett *moment*. Jag vet inte hur jag ska kunna toppa det. Dessutom har inte Mats Persson skrivit in hyllningen till Emil Källström i mitt underlag. Så du, Emil, får helt enkelt återkomma till Mats.

Det är uppenbart att jag inte är en reinkarnation av Mats Persson. Men pandemin och den situation vi nu befinner oss i gör att vi får ta till alla till buds stående medel, och där är väl jag någonstans det sista budet.

Herr talman! Coronakrisen har inneburit enorma ansträngningar för Sverige. Liberalerna har tagit ansvar tillsammans med alla partier i riksdagen. Vi har drivit på för stöd till sjukvården, och vi har drivit på för stöd till jobben.

Alla de som arbetar i de här sektorerna – vården, skolan och så vidare – har gjort fantastiska och heroiska insatser. Alla de företagare som har kämpat för att deras livsverk ska stå pall förtjänar vår respekt. Det är när företagare kan undvika uppsägningar och konkurser som vi kan säkra jobben. Och så många svenskar som möjligt ska ha ett jobb att gå till. Därför krävs insatser.

Vi har hört, och vi vet, att delar av det svenska näringslivet har klarat coronakrisen mycket bra. Men för en del företagare har det varit oerhört tufft. Vi pratar då om taxiförare, krögare och kulturarbetare.

I Göteborg, som jag kommer ifrån, har restaurangägare, besöksnäring och handlare samlats varje fredag på ett ställe på Avenyn, digitalt men också fysiskt, för att tillsammans med politiker på olika nivåer tala om läget. Där har man pratat om just utbetalningar som försenats och i värsta fall inte kommit fram. Man har pratat om vad som händer efter pandemin och om den kompetensförsörjning som måste fungera för att en restaurangägare eller krogägare ska kunna anställa någon och för att det ska kunna finnas någon som är beredd och har kompetens att ta de jobb som kommer att finnas tillgängliga.

Men vi ser också nu i pandemin att det finns en ny arbetslöshet. Vi ser en långtidsarbetslöshet som fördjupas och hundratusentals människor som inte har möjligheten att försörja sig själva. Vi ser det också i växande klyftor mellan dem som har ett arbete och dem som står utanför. Vi vet att det är på arbetsplatsen som gemenskap fördjupas. När människor inte har denna möjlighet innebär det ett utanförskap som vi måste göra allt vi kan för att adressera och råda bot på.

Herr talman! När jag inte försöker föreställa Mats Persson sitter jag i utbildningsutskottet. Coronakrisen märks inte minst i skolan. Det är många elever som i pandemins spår mår sämre. De står utan möjlighet till stöd från elevhälsa eller att fångas upp av en vuxen i skolan.

Vi känner ännu inte till omfattningen av den utbildningsskuld som kommer i spåren av pandemin. Det är inte samma sak att sitta framför en skärm som att träffa läraren i klassrummet. Jag tror att vi kommer att behöva prata och hitta reformer för detta för en lång tid framöver.

Herr talman! Jag vill säga några ord om betydelsen av det civila samhället och hur viktigt det är att tillskjuta mer medel till den verksamhet som organisationer i det civila samhället bedriver. I en stabil demokrati som Sverige – och det är vi faktiskt trots den pågående krisen – uppskattar vi nog inte alltid den betydelse som det civila samhället har dels för demokratin, dels för enskilda individer som via det civila samhället blir del av en större gemenskap.

Kombinationen av dessa två är det väsentliga – individen i det större samhället. Det visar inte minst Robert Putnam i boken *Bowling Alone*, som kanske kan vara ett boktips till regeringen inför sommaren.

Herr talman! I denna extra ändringsbudget finns medel till organisationer som arbetar med barn i utsatta situationer. Det kommer inte att vara tillräckligt, men det är en bit på väg. Vi vet, efter samtal med Bris och andra organisationer, att barn i utsatta hem och situationer har blivit än mer utsatta under pandemin. Isolering, i vissa fall tillsammans med en familjemedlem som dricker för mycket eller slår, gör att alldeles för många barn far illa. Tillskottet i budgeten är bra, men det är inte tillräckligt. Mer kommer att behöva göras i framtiden.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Vi summerar ett märkligt år. Det var i alla fall tanken med dagens debatt och dagens övningar.

Då är det värt att reflektera över vad som har fungerat och inte fungerat. Vi gick in i den här krisen med mycket som talade för oss, med stabila finanser och oerhört duktiga myndigheter som var beredda på att ställa om sin verksamhet. Men vi hade också ett svårt parlamentariskt läge, vilket det ju har varit de senaste åren.

Herr talman! Jag vill ta upp några saker som jag upplever verkligen har fungerat under den kris som vi fortfarande är i men som vi börjar ana slutet på.

I går kom det en rapport som var kopplad till mediestödet. Det allvarliga läget för svenska medier var någonting vi talade mycket om inför krisen, och en av de saker som regeringen tog tag i tydligt i början av krisen var att utforma ett särskilt stöd riktat till de svenska medierna som de kunde ta del av utöver övriga företagsstöd.

I går kom en utvärdering som visade att det här stödet verkligen har gjort skillnad. Det har nått ut till redaktionerna. Det har funkat och stöttat dem och på så sätt burit svenska nyhetsredaktioner genom krisen. Det är en oerhört viktig sak för demokratin inte minst i en kris. Vad hade vi gjort utan medier som fört vidare budskapen från myndigheter, granskat budskapen från olika myndigheter och granskat hur olika delar av samhället

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

klarat av att leverera under krisen? Det har varit en oerhört viktig del. I en kris blir det så tydligt vilken viktig roll medierna har i en demokrati.

Det som också har funkat, tycker jag, är att myndigheter har ställt om på ett fantastiskt sätt. De har omvärderat vad de gör och flyttat personal mellan myndigheter så att de ska vara där de gör mest nytta. Med detta sagt finns det fortfarande en hel del frustration över att man velat ha mer. Långa handläggningstider är inte acceptabelt, men det är självklart inte ett resultat av att man inte har försökt att göra sitt allra bästa.

Något som var viktigt före krisen och som är viktigt också nu är den stora oron för de familjer som kämpar med sin ekonomi. Inte minst gäller det deras barn. Inför varje sommarlov vet vi att många barn längtar och hoppas på bad, läger och semestrar, medan andra barn fasar. Vi vet att detta är direkt kopplat till föräldrarnas förmåga att försörja sig själva, eftersom det är grunden för att också klara av att få en stabilitet i familjen.

Under det här året har många svenskar fått lämna sin anställning och den trygghet som detta ger. Detta har inneburit en ökad oro för många barn. Därför har det varit ett oerhört viktigt och starkt fokus för Miljöpartiet att stärka de här familjerna på olika sätt. Vi har gjort det genom förändringar i a-kassan. Fler fick möjlighet att gå in i a-kassan, och nivåerna har stärkts. Det har varit väldigt viktigt, och det är en av förklaringarna till att vi också kan se i de ekonomiska prognoserna att ekonomin har klarat sig bra. Detta är ju pengar som har gått rakt till konsumtion men också gett stadga. SKR rapporterar att det också har gjort att trycket på försörjningsstödet har varit mindre än vad det annars skulle ha varit.

Vi har höjt bostadsbidraget, som är ett bidrag som riktar sig väl till de svagaste familjerna. Det är en effektiv åtgärd. Jag och Miljöpartiet tror att vi ska ligga kvar på den här höga nivån även framåt.

En annan viktig sak har varit att stärka civilsamhället. Där har man också varit beredd att ställa om och finnas där. Vi hör rapporter om att fler kommer till exempel till Stadsmissionen och ber om kläder, mat och väldigt enkla saker. Då har vi stärkt exempelvis Stadsmissionens och andra föreningars och samfunds möjlighet att finnas där i krisen.

Sedan har vi självklart sjukvården. Många ord från denna talarstol har talat om sjukvården. Det kan vara uttjatat, men det kan inte sägas för många gånger vilken fantastisk insats man har gjort i svensk sjukvård i att ställa om och jobba länge. Nu har vi en sommar framför oss, och man jobbar med att få ihop sommarscheman. Det kommer att vara svårt, och det kommer att kräva ytterligare uppoffringar.

Så har vi många svenskar som också har gjort många typer av uppoffringar. Det är viktigt att härifrån upprepa ett varmt och innerligt tack för det till alla som har gjort vad man kan för att minska trängsel och smittspridning. Det har varit kärnan i vårt arbete.

I riksdagen har det varit lite olika, men i stort sett har det varit en samsambetsanda fram till nu som jag tycker är väldigt viktig och som jag hoppas att vi ska kunna återkomma till i ett normalläge i höst.

I en kris ser jag och Miljöpartiet att det viktigaste är att värna stabiliteten kombinerat med en agilitet när det gäller att ställa om och göra rätt åtgärder vid rätt tidpunkt men också för att värna de svagaste. Det har vi haft för ögonen under hela den här krisen.

Och vi kommer att ha det för ögonen även framåt, för Sverige är ett land med ekonomiska och sociala skillnader. Skillnaderna i hälsa i Sverige

är stora, och detta har förstärkts under krisen. Det är beklagligt. Här måste vi göra krafttag framåt för att stärka sjukvården och välfärdens förmåga att värna de svagaste och minska de ekonomiska klyftorna. Det har vi för ögonen när vi blickar framåt.

Herr talman! En sak som vi också har gjort i den här krisen är självklart att titta även på de stora kriser som pågår i världen och som påverkar, nämligen klimatkrisen och utarmningen av den biologiska mångfalden.

När vi har boostat den svenska ekonomin har vi valt att lägga mycket kraft i den delen. Det handlar om att stärka klimatarbetet och skjutsa ut pengar till de företag som vill satsa framåt. Vi fick i går ännu en fantastisk rapport om att arbetet med stål utan kol går framåt med ett tekniskt genombrott, som var jättespännande att läsa om. Det bygger på statliga interventioner, det vill säga att staten går in och satsar på de delar där vi tror att framtiden finns industriellt och jobbmässigt.

Vi gör också jättestora satsningar på att bevara den svenska naturen och göra den tillgänglig för många. Jag hoppas att det är många som under den här sommaren ger sig ut i svensk natur och då ser att det finns nya spänger, nya toaletter och nya informationsskyltar som gör att det är lätt att komma ut i naturen. Det är en viktig sak för folkhälsan, men också, i mina ögon, för den sociala hållbarheten. Det är någonting som vi kan erbjuda många. Att komma ut och ta del av naturen och det stärkande och faktiskt fantastiska som naturen gör med oss människor både mentalt och fysiskt är ju någonting som inte behöver kosta pengar.

Jag hoppas att både jag och även många ledamöter kommer att få möjlighet att göra det i sommar, även om vi, förhoppningsvis i god samarbetsanda, först och främst ska fokusera på att hitta en ledning och en regering för Sverige. Alla andra hoppas jag kommer att ha möjlighet att njuta av den svenska naturen.

Vi kommer säkert också att behöva återkomma till frågan om företagsstöd och se till att vi rider den här krisen ända ut. Vi ska inte släppa för tidigt. Vi kommer inte att ta ledigt förrän krisen faktiskt är över och vi har klarat pandemin och kan återgå till ett verkligt normalläge som innebär trängsel, närhet och möten inom kultur och politik.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och önska talmanspresidiet, utskottskansliet och mina kollegor i finansutskottet en god sommar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 9.)

§ 7 Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU38

Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket (prop. 2020/21:197)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 9.)

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Förlängda
ersättningar på
sjukförsäkrings-
området, stöd till
företag, kultur, idrott
och civilsamhälle samt
andra åtgärder med
anledning av corona-
viruset*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.19 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 10.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 10.30.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.30 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 10.40 på grund av tekniska problem med voterings-signalen.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 10.40.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 juni

SfU29 Testning vid verkställighet av utvisningsbeslut

Punkt 1 (Testning vid verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Skyldighet att ingripa vid misstanke om brott)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, C, KD)

Votering:

38 för utskottet

18 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Tulltjänstemännens befogenheter)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

10 för res. 3

4 för res. 4

42 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Mathias Tegnér (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

43 för utskottet

10 för res. 3

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Åtgärder mot utförsel av stöldgods)

1. utskottet

2. res. 6 (M, KD, L)

Votering:

39 för utskottet

17 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 6: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU22 Moderna tillståndprocesser för elnät

Punkt 3 (Undantag för miljöprövad verksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, C)

Votering:

30 för utskottet

26 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 11 M, 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Ledningsrätt)

1. utskottet

2. res. 3 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Övrigt om tillstånd och handläggningstider)

1. utskottet

2. res. 10 (M, SD, KD)

Votering:

29 för utskottet

24 för res. 10

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 10: 11 M, 10 SD, 3 KD

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:147

23 juni

Punkt 17 (Stöd till havsbaserad vindkraft)

1. utskottet

2. res. 21 (V)

Votering:

38 för utskottet

5 för res. 21

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 21: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU52 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Punkt 1 (Extra ändringsbudget för 2021)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU38 Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Avslutning

Anf. 13 TALMANNEN:

Ärade ledamöter i kammaren och runt om i Sverige! Måndagens misstroendestämning gjorde att vi inte vet exakt när det kan bli aktuellt att samla kammaren igen, men det har länge varit planerat att jag i dag skulle säga några ord för att summera vårens arbete i riksdagen och önska er alla glad sommar, så det tänker jag göra oavsett de senaste dagarnas politiska turbulens.

I dag fattar riksdagen de sista planerade besluten före sommaren. Vi har ett par planerade sammanträden även veckan efter midsommar, men det här är den officiella avslutningsdagen.

Riksdagen befinner sig alltid i händelsernas centrum, men genom misstroendeförklaringen har strålkastarljuset än mer påtagligt riktats mot politiken, mot partierna och mot Sveriges styrelseskick. Sällan har väl parlamentarismens villkor visat sig så tydligt som under denna valperiod.

Parlamentarismen, alltså principen att regeringsmakten härleds från parlamentet, har i praktiken varit rådande i Sverige sedan 1917, för drygt 100 år sedan. Dock fördes den inte in i grundlagen förrän flera decennier senare. Resultatet blev så småningom den enkammarriksdag vi nu verkar i, en institution som i år firar sitt 50-årsjubileum, något vi uppmärksammade vid vårterminens första kammarsammanträde i januari.

När enkammarssystemet infördes var det bland annat i syfte att göra parlamentarismen tydligare. Man fick en enda kammare inför vilken regeringen är ansvarig.

I centrum för förändring och reform både för 100 år sedan och för 50 år sedan, liksom för skeenden i dag, står väljare och valresultat. Det är vad vi har på vårt bord att hantera, och med det följer ibland även det extra strålkastarljuset.

Oavsett det slutliga resultatet av misstroendeförklaringen går detta riksmöte mot sitt slut, och vi har också genomfört tre fjärdedelar av den ordinarie valperioden. Det har varit några år som inga andra i Sverige och i riksdagen.

Efter en rekordlång regeringsbildning om 134 dagar inföll en period av – om jag får uttrycka mig så – vanligt parlamentariskt arbete.

Därefter drabbade pandemin världen och Sverige, något jag återkommer till strax, och så i måndags beslutade riksdagen för första gången om en misstroendeförklaring. I ljuset av den här summeringen vill jag upprepa något som jag tycker förtjänar att sägas igen: Min ambition, och den uppfattar jag att jag delar med alla i riksdagen, har hela tiden varit att riksdagen ska utföra sitt uppdrag trots de speciella politiska och samhällsliga förhållandena, och det har riksdagen gjort med den äran.

Kammaren sammanträdde mer än 500 timmar under 2020, och utskotten slog rekord i antalet möten. Utöver de tusentals beslut som riksdagen fattar varje år har vi också hanterat pandemin, både praktiskt genom förändrade arbetsformer och politiskt. Vi har berett 20 ändringsbudgetar, 30 propositioner och 21 utskottsinitiativ relaterade till pandemin.

Ärade ledamöter! När jag tillträdde som talman bestämde jag mig för tre ledord som skulle prägla mitt arbete. Ett av dem är långsiktighet, och med det menar jag att vi både behöver hantera frågor här och nu och lyfta blicken för att fundera över vad vi behöver göra i dag för att riksdagen ska

vara väl rustad för sina uppgifter även i framtiden. Jag menar också att vi ibland behöver blicka bakåt för att bättre kunna blicka framåt.

Med respekt för riksdagens historia och traditioner är det viktigt att vi kontinuerligt omprövar och utvecklar våra arbetsformer. Uppföljningen av riksdagens och Riksdagsförvaltningens arbete under pandemin pågår just nu och kommer att ge oss viktiga underlag när vi överväger hur riksdagsarbetet ska gestaltas framöver.

Ett område som satts i blyxbelysning under pandemin är självklart vårt it-arbete. Ett omfattande utvecklingsarbete har skett sedan mars förra året och accelererat sedan riksdagsdirektören beslutade om ett omtag i höstas, men mer krävs och mer planeras för att riksdagen på kort och lång sikt ska ta vara på digitaliseringens möjligheter. Ett konkret exempel är att arbetet för att möjliggöra digital inlämning av frågor och interpellationer pågår för fullt.

Utskotten är mitt andra ledord. Arbetet i ordförandekonferensen med diskussioner och erfarenhetsutbyte om utskottens arbetsformer fortgår. Vi har också enats om en utvecklad utbildningssatsning för utskottsordförande efter nästa val. Jag vill även gärna lyfta fram det mer strukturerade utbyte som vi infört mellan utskotten och delegationerna till de parlamentariska församlingarna.

Mitt tredje ledord är demokrati. Riksdagen är en del av samtiden, och besluten här formar framtiden. Att utveckla riksdagen är alltså att utveckla en viktig del av svensk demokrati.

Vi fortsätter förstås också att fira vårt 100-årsjubileum av demokratins genombrott i Sverige. I höst blir firandet än mer aktuellt – 100 år sedan det första riksdagsvalet där både kvinnor och män fick delta. Detta kommer självklart att uppmärksammas, och jag hoppas att ni alla både tar del av firandet och hjälper oss att föra ut jubileet till alla delar av vårt vackra land. Det är ju hela Sveriges riksdag som firar hela Sveriges demokrati. Då ska vi självklart fira i hela Sverige.

Ärade ledamöter! Låt mig ge ett axplock av andra nyheter i riksdagen i stort och smått.

Ordningsreglerna här i kammaren och fotoföreskriften i den del den rör kammaren har uppdaterats. Det har gett oss konsoliderade och tydligare regler för hur arbetet här i kammaren ska bedrivas, och vi har också öppnat lite vidare möjligheter för fotografering här i kammaren när den inte sammanträder.

I våras hade vi en forskningsdag, som jag hoppas ska kunna bli en årlig tradition, med syftet att lyfta fram betydelsen av forskning och vetenskap och samtidigt ge utskotten ytterligare en möjlighet att ta del av aktuella forskningsrön.

På veterandagen den 29 maj genomförde vi för första gången en ceremoni som jag också hoppas ska kunna bli årligen återkommande, för att hedra de veteraner som gjort internationella insatser och dem som fortfarande är ute på uppdrag.

Jag vill också nämna den tidigare lagda voringstiden på torsdagar, som tillkommit på initiativ av jämställdhetsgruppen. Förhoppningsvis kan det initiativet göra det lite lättare att kombinera riksdagsarbete och familjeliv.

Slutligen vill jag nämna att jämställdhetsgruppen nyligen har presenterat en intressant forskningsstudie om ledarskapet i riksdagen.

Detta var några exempel på vad som har skett, kanske i skuggan av pandemi och mycket annat.

Ärade ledamöter! Här och nu råder ett särskilt parlamentariskt läge. Men även annars råder så här års alltid brådska. Vi står mitt i livet, inför sommaren, i en tid av både glädjeämnen och plikter.

Men i dag är det också, på någon vecka när, ett år sedan vi höll en minnesceremoni här i kammaren. Vi samlades då för att hedra och minnas allt vi hade förlorat och alla vi hade förlorat i den pandemi som fortfarande sveper över världen. De förluster vi har lidit vilar fortfarande tungt över oss, men så som ljuset så här års återvänder till milda sommarkvällar har ett hopp tänts – ett hopp om att livet snart ska bli lite mer som vi känner det och som vi har saknat det.

På ett plan berör detta också riksdagen. Jag hoppas att vi till hösten kommer att kunna återgå till något vanligare rutiner och arbetsformer, naturligtvis i takt med rådande situation och enligt gällande rekommendationer. Mer konkret kommer mer information i augusti vad gäller riksmötets öppnande och hur det ska organiseras.

Innan dess vill jag tacka var och en av er, här i kammaren och runt om i landet, för ert arbete för riksdagen och för Sverige, i ledamotsbänken här eller vid skrivbordet där hemma.

Jag vill också tacka talmanspresidiet, gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för goda och konstruktiva samtal i de ofta komplicerade frågor vi haft att hantera.

Ett varmt tack vill jag även framföra till riksdagsdirektören och varje medarbetare i Riksdagsförvaltningen. Ni har oförtröttligt tagit er an de många utmaningar som fallit på er lott och har, som alltid, gjort det med engagemang, glädje och professionalism.

Med några strofer av Heidenstam önskar jag er alla en fin sommar.

Du underbara sommardag,
som med ditt ljus mig fyller!
Den mjuka stigen vandrar jag
bland vilda rosors myller.

Här glimmar sjön i branta djup
och speglar håll och grenar,
och getter högt på bergets stup
gå tyst bland mörka enar.

Bestråla ljus de minsta snår,
som dina marker smycka!
Från dig jag kom, mot dig jag går,
bevingad av din lycka.

(Applåder)

Anf. 14 Älderspresident TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det kommer på älderspresidentens uppdrag att tacka talmannen och de tre vice talmännen för arbetet under ett år som inte har liknat något annat, som har varit svårt att genomföra rent praktiskt och som också har varit svårt för många av oss personligen. Detta har ställt stora

krav på riksdagen. Vi ledamöter från riksdagens samtliga partier vill tacka talmannen och talmanspresidiet för det arbete som ni har lagt ned.

Vi vill också önska en god sommar, en glad sommar, men vi inser att det är så turbulent att vi inte vågar ta ut något i förväg. Vi inser också att vi kanske inte kan gå på ett sommarlov som liknar alla andra sommarlov.

När jag traditionsenligt skulle välja en liten dikt eller sommarpsalm att skicka med talmannen ut i sommarvärmen blev det inte en sommardikt. Det har vi redan lyssnat till. Det här har mer allvar. Jag väljer att låna ord från Rudyard Kipling – råd som han gav till sin son 1910. Vi kan minnas vilka tider som stundade då. Han skickade med sin son följande ord, i min tolkning:

Om du kan behålla fattningen när alla runt omkring dig
Förlorar sin – och skyller det på dig, Om du kan lita på dig själv när
alla andra tvivlar på dig,
Men ändå låta deras tvivel få sitt rum; Om du kan vänta och inte bli
trött av väntan,
Eller om man ljuger om dig, inte svara dem med samma mynt, Eller
du blir hatad, inte låna dig till hatet,
Och ändå inte ge sken av att du är helgonlik och mycket vis,

Om du kan drömma – och inte göra drömmen till din herre;
Om du kan tänka – och inte göra tankar till ditt mål; Om du kan möta
framgång eller svart förtvivlan,
Och behandla båda
dessa bedragare på samma sätt;
Om du kan bära att själva sanningen som du har talat,
Blev missbrukad till lögn,
Eller se det som du gav ditt liv åt raserat,
Och ändå böja dig och bygga upp det igen med slitna verktyg:

Om du kan samla alla dina vinster
Och riskera det i ett enda tärningskast, Och förlora allt och börja om
från början
Och aldrig med ett ord beklaga din förlust; Om du kan tvinga själva
ditt hjärta, varje nerv och sena,
Att tjäna dig långt efter att de mattats ut, Och härda ut när inget
längre finns i dig
Förutom viljan som bjuder dem: ”Håll ut!”

Om du kan prata med alla sorters folk och ändå behålla hedern,
Eller röra dig bland kungligheter – och ändå inte förlora förmågan att
kunna samtala med vanligt folk, Om varken fiender eller omtänk-
samma vänner mer kan skada dig,
Om alla räknar med dig, men ändå ingen alltför mycket; Om du kan
fylla den obarmhärtiga minuten
Med sextio sekunders innehåll,
Din är då jorden och allt som finns på den,
Och – vilket är mer – då är du en man, min son!

(Applåder)

Prot. 2020/21:147
23 juni

Avslutning

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.03 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.00, då en särskild debatt om konflikten i Mellanöstern skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.00.

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

§ 11 Särskild debatt om konflikten i Mellanöstern

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Sverige har arbetet inom EU och FN för att nå en långsiktig och hållbar lösning på konflikten mellan Israel och Palestina. De våldsamheter med civila dödsoffer, inte minst barn, som inträffade under krisen i maj var förfärande och visade återigen på vikten av att konfliktens grundorsaker måste adresseras. Så länge de är olösta riskerar våldet att på nytt blossa upp som det gjort så många gånger förr.

Det är centralt att det eldupphör som uppnåddes den 21 maj stabiliseras. De avsteg från eldupphöret som har skett är oroande och visar hur viktigt det är att det internationella samfundet fortsätter arbetet med att befästa vapenvilan. Det är också centralt att säkerställa humanitärt tillträde för att förbättra den humanitära situationen i Gaza. Sverige har ökat sitt humanitära stöd.

Situationen i Jerusalem, som bidragit till att utlösa den senaste våldseskaleringen, är fortsatt mycket spänd. Läget på stora delar av Västbanken är till synes lugnare men samtidigt bräckligt. Det krävs ansvarsfullt agerande från alla håll.

Allt detta är viktigt i ett omedelbart perspektiv, men på längre sikt är det lika oundgängligt med en process för en lösning på konflikten på basis av folkrätten och internationellt etablerade parametrar. Sverige och EU är tydliga i sitt budskap om vikten av en förhandlad tvåstatslösning och ett slut på ockupationen. EU:s sedan länge etablerade position är att bosättningar, demoleringar och vräkningar måste upphöra. Israels bosättningspolitik, inklusive vräkningar av palestinier i det ockuperade östra Jerusalem, strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå.

EU uppmanar regelbundet Israel att upphöra med denna typ av åtgärder för att leva upp till sina skyldigheter som ockupationsmakt. EU är också tydligt med att status quo vid Haram Sharif, Tempelberget, måste upprätthållas.

Det stämmer att Hamas inte har erkänt Israel och helt uppenbart inte har varit berett att avstå från våldsanvändning. Detta är ett stort hinder för att nå en långsiktig och hållbar lösning på konflikten. EU, och därmed Sverige, klassificerar Hamas som en terroristgrupp.

Sverige har alltid stått upp för Israels legitima säkerhetsbehov. Under den senaste våldseskaleringen har vi varit tydliga med att fördöma de ur-

skillningslösa raketattacker mot Israel. Raketattacker eller brandbomber från terroristgrupper, såsom Hamas i Gaza, mot civila i Israel är oacceptabla och måste upphöra en gång för alla. Israel har rätt att försvara sig men måste göra sitt yttersta för att civila inte ska drabbas. Den humanitära rätten och dess regler om distinktion, proportionalitet och försiktighet måste respekteras.

Sveriges relationer med både Israel och Palestina är viktiga och något som regeringen har värnat. Israel och Palestina är de två parter som i slutändan måste komma överens om en förhandlingslösning. För att det internationella samfundet ska kunna hjälpa dem att nå dit krävs goda och konstruktiva relationer med båda sidor.

Anf. 16 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Sverige skulle kunna vara en klar och tydlig röst för fred och samexistens i Mellanöstern. Men Sverige är inte det med nuvarande regering. Våra förbindelser är sådana att hur gärna utrikesministern än vill når den svenska diplomatin inte fram i Israel. Den som inte uppfattas kunna tala med alla parter har heller inte mycket att tillföra.

Fru talman! Låt mig läsa upp ett citat: "Ett lands säkerhetspolitiska linje är inget man experimenterar med. Det är inget som man under hastiga förhållanden försöker förändra i riksdagens motionsbehandling med ihopsnickrade tillkännagivanden. Om förändringar ska ske så ska de vara resultatet av grundliga analysarbeten och ha ett brett politiskt stöd."

Så låter det från Socialdemokraterna och regeringen när de har att möta en riksdagsmajoritet i en annan fråga, den om Nato-option. Då sägs det finnas oro för tvära kast. Det är samma regering som utan förankring eller grundligt analysarbete, och utan att söka ett brett politiskt stöd, ensidigt erkände Palestina som stat efter regeringsskiftet 2014.

Då blir det svårt att bidra konstruktivt när Israel attackerar med tusentals raketer från Gaza. Då blir det svårt att samtidigt betona Israels självklara rätt till självförsvar och plädера för moderation.

Dåvarande utrikesminister Margot Wallström har försökt förklara regeringens ensidiga agerande: "Genom vårt erkännande ville vi, för det första, ge vårt stöd till de moderata krafterna bland palestinierna, de som ska styra den komplexa palestinska statsbildningen och de som åter måste sätta sig vid förhandlingsbordet när fredsprocessen väcks till liv. För det andra ville vi underlätta en uppgörelse genom att göra parterna i dessa förhandlingar mindre ojämlika. För det tredje hoppades vi kunna bidra till mer hopp och framtidstro bland de unga palestinier och israeler som annars riskerar att radikaliserar i tron att det saknas alternativ till våld och status quo."

Vad av detta har hänt sedan 2014? Vad har uppfyllts? Hur ser utrikesminister Ann Linde på detta i ljuset av det dödens raketregn som för en tid sedan skett från, i och runt Gaza?

I en debatt för sju år sedan med Margot Wallström konstaterade jag att det är viktigt att man som politiker kan utvärdera de steg regeringen tar. Mitt förslag på kriterier löd då och lyder nu: Kommer vi om två år att kunna se att det har blivit färre attacker från Gazas sida in mot Israel? Kommer det att handla om att det har blivit ett mindre antal dödade där nere? Eller kommer vi att se att det har blivit ett minskat antal brott mot

de mänskliga fri- och rättigheter som palestinier har utövat mot andra palestinier?

Fru talman! Konflikten är komplicerad. Händelserna i Gaza visar på utmaningarna. Sverige hade kunnat vara en kraft att räkna med. Det försvann 2014 med denna regerings ensidiga och tvära kast genom erkännandet av Palestina och att vi därmed mälde oss ur det som skulle kunna ha varit en sammanhållen europeisk linje inom EU.

Anf. 17 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Den dramatiska upptrappningen av konflikten mellan israeler och palestinier inleddes militärt genom att Hamas och andra terrorgrupper i början av maj påbörjade en kraftig raketbeskjutning av Israel. Beskjutningen var urskillningslös och träffade mestadels civila mål. De raketer som avfyrades nådde stora delar av Israel, och vissa hade en räckvidd som motsvarar de raketer som har använts för att leverera taktiska kärnvapen. Det handlade således inte om några hemmasnickrade fyrverkeripjäser.

Vi kan med andra ord bara glädjas över att Israels mycket avancerade luftvärnssystem lyckades skjuta ned flera av raketerna. Med tanke på antalet raketer som avfyrades finns dock inget luftvärnssystem i världen som kan garantera att raketer inte slipper igenom och leder till civila dödsoffer.

Precis som vilken suverän stat som helst valde Israel att besvara attacken mot dess territorium och mot dess befolkning. Man gjorde det genom att bekämpa olika militära installationer i Gaza. Det ska inte alls behöva sägas att de använt sig av en fundamental rätt till självförsvar, en rättighet vi måste förstå och försvara. Samma grundläggande rätt skulle vilken annan demokrati som helst i världen ha använt sig av om den utsatts för militära attacker. Det gäller inte minst när man som i detta fall utsätts för renodlade terrorattacker mot civila.

Fru talman! Att Israel har investerat så mycket i att utveckla ett oerhört dyrt men världsledande luftvärnssystem för att motverka attacker på sin civila befolkning är ett tydligt tecken på vad Israel kontinuerligt utsätts för. Vidare är det ett tydligt tecken på landets defensiva agerande, som vi återkommande ser, oaktat de återkommande, omfattande och urskillningslösa angreppen. Trots en kontinuerlig beskjutning från Gaza valde Israel även denna gång att avstå från att gå in med marktrupper, vilket är ytterligare ett tecken på landets defensiva strategi.

Med detta i åtanke får vi inte glömma det fundamentala ansvaret att i största möjliga mån skydda sin befolkning. Vid långvariga och urskillningslösa beskjutningar är det nämligen upp till varje land att agera. Något annat är fullkomligt otänkbart i en välfungerande demokrati. Israel har svarat och anfallit militär infrastruktur av olika slag i Gaza. Dessa attacker har i vissa fall också tyvärr inkluderat byggnader som även har en civil funktion. Men faktum kvarstår: Israel har gjort mer än det som folkrätten kräver och i möjligaste mån varnat civila som uppehållit sig i områden där Israel bekämpar terrorister. Att det är på detta vis borde det rimligtvis inte råda några som helst tvivel om.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det finns de som beskriver Israel–Palestina-frågan som den perfekta konflikten. Området har en historia som i sanning är konflikt-

fylld. Det är centrum för tre världsreligioner och historiska maktkamper och har påverkats av två världskrig.

Sverige och många svenskar har ett långt engagemang i området. Sverige har stått upp för staten Israels rätt till sitt erkända territorium, för dess självklara rätt att som alla andra stater försvara sig och för den internationella rätten. På den grunden har det också varit klart att palestinierna har sina rättigheter utifrån internationell rätt.

Vi välkomnade Osloavtalet i september 1993, när det som så länge verkat helt otroligt hände, när Rabin och Arafat utbytte ömsesidiga erkännanden och undertecknade avtalet. Det krävde ledarskap från det internationella samfundet men också mod från ledare i Israel och Palestina. Målet var att på den grunden finna en fredlig lösning på konflikten genom överenskommelser mellan Israel och Palestina om en tvåstatslösning, om gränser, landbyten och flyktingar samt om Jerusalem som ett corpus separatum, en huvudstad för två stater.

De lösningar för fred som många hoppades på tappade energi när Rabin sköts till döds av en högerextrem israel. Målet om två stater för två folk som lever i fred inom säkra och erkända gränser har inte uppnåtts. Ockupationen av Västbanken har fortgått. Nya strider har utbrutit. Nya försök till fredsavtal har prövats efter avtalen med Egypten och Jordanien. Nu senast har också avtal med gulfstater träffats.

Centerpartiet välkomnar alla fredsavtal som slutits genom åren, men skulle önska att avtal också skulle kunna träffas mellan Israel och Palestina. Vi drömmer om att inte bara israelerna får leva i demokrati och frihet i en rättsstat utan också palestinierna, att de båda får slippa rädslan för nästa attack av extremister som vill skjuta hoppet i sank. Terrororganisationen Hamas kidnappar varje konflikt med nya missiler från Gaza. De vet att Israel inte bara har rätt att försvara sig utan också kan göra det. De vet att de därmed utsätter människorna för ökat lidande på båda sidor. De investerar i terror och ökad polarisering i stället för lösningar och demokrati. Det är terrorns och extremisters vapen.

Tänk om hårt drabbade människor fick leva i fred och frihet och fick utveckla sina länder! Men, fru talman, det syns inte något ljus i tunneln i dag. Mönstret av förlorade möjligheter fortsätter. Konflikterna får ny näring från agerandet på båda sidor med nya strider, nya vapenstillestånd och återigen nya strider. Drömmarna om ett stort Israel ges näring från olika håll och ökar självklart desperationen hos palestinierna, som trängs tillbaka. Detta är en väg för polarisering, hat och rädsla för den andre. Där det inte finns hopp växer desperation och hat.

Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Den mest långvariga pågående konflikten i världen är Israels ockupation av Palestina. Redan genom processen som ledde till att staten Israel utropades år 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt. Hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Sedan sexdagarskriget 1967 har Israel ockuperat Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten.

Det är inte fråga om en konflikt mellan jämlika parter. Israel är en av världens största krigsmakter, och dess militärapparat understöds av USA. Landet har i egenskap av ockupationsmakt också ett större ansvar enligt folkrätten.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bland annat förbud mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter. Israels ockupation ursäktar inte på något sätt raketbeskjutningen mot Israel, attacker på israeliska civila mål eller palestinska grupper som begår brott mot mänskliga rättigheter i palestinska områden.

Israels övergrepp mot mänskliga rättigheter, folkrätten och det palestinska folket inte bara fortsätter utan blir allt grövre. Blockaden av Gaza fortskrider, så även byggandet av den mur som sedan länge fördömts av FN. Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer obehindrat, och fördrivning av palestinier från östra Jerusalem och Jordandalen ökar. Ingen fred tycks vara i sikte. Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva ockupationen av palestinsk mark, som pågått i årtionden. Här finns nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern.

Vänsterpartiet anser att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperade områden, att blockaden av Gaza måste brytas, att bosättningar måste utrymmas och att en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser. Vänsterpartiets utgångspunkt är folkrätten och respekten för mänskliga rättigheter. Därför uppmärksammar och fördömer vi Israels grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter. Vi gör det både i och utanför denna riksdag. Vi har samtidigt inte tvekat att ta avstånd från de brott mot folkrätten och mänskliga rättigheter som begås av palestinska grupper.

Vänsterpartiet ser framför sig att Sverige kan spela en avgörande roll i en framtida freds- och försoningsprocess för att bygga en palestinsk statsbildning. Sveriges erkännande av Palestina som stat var ett viktigt steg, och det ska regeringen ha beröm för.

Nu har israelisk politik äntligen förändrats. Den korrupte före detta premiärministern Benjamin Netanyahu står nu åtalad för tre fall av korruption efter att ha blandat ihop sina egna intressen med landet Israels. Det har inneburit att en osannolik koalition bildats. Högerpartier, vänsterpartier, judiska partier och arabiska partier har format en åttapartikoalition. Det är en välkommen utveckling, även om vägen till fred och ett slut på ockupationen fortfarande är lång.

Anf. 20 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Sverige behöver en ny Mellanösternpolitik. Med de senaste årens regeringar har vårt lands möjligheter att spela en aktiv roll för dialog och fred spolierats. Enögdheten och oförmågan att se de egentliga orsakerna till den israelisk-palestinska konflikten har resulterat i obsolet politik och en inverterad syn på ansvar.

Vi såg det senast i samband med Hamas våldsutbrott för några veckor sedan. När 4 000 raketer avfyrades från Gaza mot tätbefolkade områden i Israel meddelade utrikesminister Ann Linde att Israel har ett särskilt ansvar för att få stopp på våldet och den väpnade konflikten. När attackerna mot civila ökade och Israel med stöd av självförsvarsrätten slog ut militära mål i Gaza sa utrikesministern att trycket måste öka på båda parter. Det demokratiska Israel är enligt den svenska regeringens synsätt en part som ska jämföras med en brutal terrororganisation.

Fru talman! När Hamas angrep Israel sommaren 2014 rapporterade Sveriges Radio på följande sätt: ”Israel bröt i dag vapenvilan efter att

Hamas öppnat eld mot israeliska soldater.” Det är lätt att dra på munnen åt detta. Men precis som enögda medieföreträdare lever regeringen i föreställning att Israel per automatik är ansvarigt för det som sker.

Likt ett mantra upprepas att ockupationen är orsaken till den israelisk-palestinska konflikten, detta trots att den samlade arabvärldens krig mot Israel 1948 och 1967 genomfördes innan det existerade någon ockupation. Målet då var detsamma som målet i dag, att utplåna Israel.

Fru talman! Det djupa hatet mot det judiska folket och den judiska staten är orsaken till den israelisk-palestinska konflikten. Både för detta faktum och för den palestinska ledningens djupa ansvar blundar regeringen. Detta leder, fru talman, till de skeva synsätt som alldeles för länge har präglat svensk Mellanösternpolitik.

Anf. 21 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Det vi såg för någon månad sedan var hur terrorns Hamas strösslade tusentals raketer in i Israel. Men kan fundera över det i kontexten av Sveriges erkännande av Palestina. Om man vill bilda en stat kan man också börja med att uppföra sig som en stat förväntas göra.

I praktiken finns det två Palestina i dag. Det finns ett Palestina på Västbanken, och det finns ett Palestina på Gazaremsan. I det ena Palestina har man inte hållit val på 15 år, och i det andra Palestina styr en organisation som Sverige och Europeiska unionen har stämplat som en terroristorganisation.

Utsikterna ser därmed ganska tuffa ut för Palestina att kunna bli en demokratisk stat. Ändå är det vad vi strävar efter. Vi vill se en tvåstatslösning – i varje fall vill vi från Liberalernas sida det – där ett demokratiskt Palestina kan leva sida vid sida med Israel. Det är dock inte riktigt det som Hamas vill. Hamas vill att Palestina ska befinna sig ovanpå Israel och att judarna ska drivas ut i Medelhavet.

Israel lämnade Gazaremsan 2005. Det som därefter hände var att man hade kunnat göra någonting bra på Gazaremsan och bygga upp det till någonting bra. I stället gjorde man precis tvärtom från Hamas sida.

Man har styrt hela ekonomin till att vara en krigsekonomi. I stället för att bygga hus gräver man tunnlar. I stället för att använda pengarna till att investera i utbildning och framtid för de palestinska ungdomarna använder man pengarna till att köpa vapen och starta nya krig.

Hela verksamheten som Hamas bedriver är inriktad på att starta krig för att utplåna staten Israel. Det är inte en aktör för fred. Faktum är, fru talman, att det vi nu ser kommer vi att se upprepas framöver gång på gång så länge Hamas är kvar vid makten på Gazaremsan.

Detta är egentligen det enda scenariot som man kan se framför sig om Hamas är kvar vid makten. Vart tredje år, vartannat år, eller vart femte år får man en konflikt av det här slaget med raketregn där Israel försvarar sig. Sedan bygger Hamas upp igen, gräver nya tunnlar och importerar nya vapen för att starta nästa krig. Israel får då hoppas på att man klarar sitt tekniska övertag och kan försvara sig.

Det här är förstås inte någon hållbar ordning över huvud taget. Men det är tyvärr som situationen nu ser ut.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

Anf. 22 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! I Sverige står vi i dag inför en nationell utmaning i form av en regeringskris. Samtidigt som det inte är någon önskvärd utveckling följer den alla konstitutionella regler vi har. Tack vare det demokratiska samhälle som vi lever i innebär det varken krig, konflikter eller våld, men möjligen oro. Samma demokratiska förutsättningar och förhållanden måste vi aktivt arbeta för att det ska finnas i andra länder och även i Mellanöstern.

Mellanöstern är tyvärr en region med få och bristfälliga demokratier, och inte ens de mest demokratiska staterna respekterar alltid alla människors lika rätt. I de länderna är det särskilt viktigt att Sverige bidrar med till exempel ett långsiktigt bistånd för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter. I det ska Sverige såklart också stötta demokratiska val, fredsprocesser och medlingar i regionen.

Den senaste tidens väpnade konflikt mellan Israel och Palestina har liksom alla andra krig och konflikter främst drabbat kvinnor och barn. Vi har mötts av fruktansvärda besked om att uppemot ett sextiotial barn har dödats. I en sådan situation är det inte läge att dra tillbaka det stöd man kan ge. Vi måste finnas tillgängliga i de mest utsatta delarna i världen om vi vill att fler barn ska kunna gå i skola, fler kvinnor ska vara delaktiga i samhällsbygget och att barn ska ha en framtidstro.

Sveriges utvecklingsarbete – vårt stöd till konfliktdrabbade – ska präglas av ett rättighetsperspektiv och av utsatta människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Det är svårt att se hur en fredlig utveckling skulle gynnas av att vi stryper stöd, till exempel till Palestina, när det finns chans att stärka en fredlig utveckling om vi utgår från internationell rätt.

Jag vill ändå tro, trots att vi har olika syn på konflikten, att vi i kamraren står enade om att vilja ge barn och unga en framtidstro.

Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är centralt att motarbeta krafter som förespråkar våld, extremism och antisemitism. Detta är förväntningar som vi har på alla länder. Sverige har varit tydligt i dialogen med den palestinska regeringen om vikten av att ta avstånd från våld, hatpropaganda och uppvigling.

På samma sätt är den rasistiska hatretoriken som kom till uttryck under högerextrema israelers flaggmarsch i östra Jerusalem häromveckan förkastlig. Det är något som min nya israeliska kollega Yair Lapid också tydligt markerat.

Den palestinska ledningen i Ramallah har sedan länge erkänt Israels rätt att existera. Den har gjort åtagande om att inte använda våld i sin strävan att nå en lösning på konflikten. Vi förväntar oss att den fortsätter att uppfylla dessa åtaganden.

För att bidra till en lösning på konflikten har vi stöttat de goda krafterna i Palestina, de som verkar för fred, en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Det svenska biståndet till Palestina syftar till att göra just detta.

Att palestinska val inte har ägt rum sedan 2006 är djupt problematiskt och beklagligt. Det palestinska folket har rätt att göra sin röst hörd. Sverige har framfört att fria och rättvisa val bör hållas så snart som möjligt och att

Israel måste leva upp till sin skyldighet under Osloavtalet att bistå med genomförandet av valen i östra Jerusalem.

Förekomsten av antisemitism är en avskryvård realitet. Den påträffas såväl i Palestina som i vårt eget land och i andra delar av världen. Det upptrappade våldet i Israel och Palestina i maj ledde till att antisemitismen kom till uttryck.

Jag instämmer med statsministern att detta är bedrövligt, oacceptabelt och inte har en plats i vårt samhälle. Att kritisera hur staten Israel agerar är legitimt liksom kritik mot varje annan stat när detta är befogat. Att uttrycka hat mot judar och förneka staten Israels rätt att existera är det inte.

Antisemitismen ska fördömas varhelst och närhelst den uttrycks och behöver bekämpas genom ett konsekvent, systematiskt och uthålligt arbete.

Statsministern har inbjudit till Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism den 13 oktober i år.

I detta anförande instämde Hans Wallmark (M).

Anf. 24 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag vill först göra ett litet klarläggande: Jag instämmer inte fullt ut med utrikesministern i hennes anförande, trots att det såg ut så. Jag försökte begära ordet men misslyckades i den första delen.

Däremot kan jag hålla med utrikesministern, fru talman, i den andra delen: Det är oerhört viktigt att man kan vara en trovärdig partner både hos Israel och hos Palestina.

Därför, fru talman, är min fråga till utrikesministern: Uppfattas den svenska nuvarande regeringen efter erkännandet av Palestina 2014 som en trovärdig röst i konflikten av Israel?

Fru talman! Det är vidare utmärkt att utrikesministern påminner om det viktiga möte som kommer att hållas i Malmö. Jag undrar om utrikesministern på något sätt som socialdemokrat vill reflektera kring de djupa anklagelser som finns mot inte minst SSU i Malmö för antisionistisk verksamhet med slagord som har skanderats under förstamajtal. Vad säger utrikesministern om det?

Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattar att Israel bedömer Sverige som en viktig partner. Senast nu i veckan fördes ett oerhört konstruktivt samtal med Israels nye president Isaac Herzog, som jag personligen känner mycket väl sedan många år tillbaka. Han uttryckte just vilket bra samarbete man har haft med både statsministern och med mig, som jag hoppas ska fortsätta.

Inom kort åker kabinetssekreterare Robert Rydberg till Israel för samtal. Som Hans Wallmark vet var jag också i egenskap av handelsminister i Israel och hade konstruktiva samtal.

Det finns många olika och väldigt divergerande åsikter bland partierna i Israel, så det finns säkert de som har olika synpunkter på Sveriges roll, både positiva och negativa – precis som det ska vara i en demokrati.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

Anf. 26 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Av en mängd olika skäl hoppas vi på en ny regering, oavsett om det inträffar i år eller efter de allmänna valen 2022. Jag hoppas att en ny regering också har en ny politik som innebär att Sveriges utrikesminister gör officiellt besök i Israel.

Fru talman! Jag hoppas att utrikesministern använder sin andra replik till att kommentera just den kritik som specifikt har riktats mot socialdemokrater i allmänhet och SSU i synnerhet i Malmö. Jag tycker att det är viktigt att vi visar upp vår tredje största stad kring de här frågorna. Inte minst finns det ett stort och gott arv från Socialdemokraterna från Göran Perssons tid, men det har förslösats genom slagord i förstamajtal i Malmö.

Avslutningsvis: Den tidigare utrikesministern sa att erkännandet 2014 innebar en energiinjektion i den avstannade fredsprocessen. Hur skulle den nuvarande utrikesministern vilja recensera sin företrädares åsikt?

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Varhelst antisemitism uttalas eller utförs är det naturligtvis helt förkastligt. Oavsett om det sker i ungdomsorganisationer, i vanliga organisationer eller i stater är det alltid lika förkastligt. Det finns bara ett entydigt svar: Det är aldrig acceptabelt.

När det gäller erkännandet av Palestina står jag naturligtvis fortfarande bakom det. Regeringen har ansett att de folkrättsliga kriterierna för erkännandet av Palestina är uppfyllda trots den utdragna ockupationen. Med erkännandet anslöt sig Sverige till en majoritet; det är över 130 länder som har erkänt Palestina.

Jag skulle vilja säga att utvecklingen sedan 2014 har lika mycket att göra med den israeliska regeringen som med vårt eventuella erkännande.

Anf. 28 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka utrikesministern för att hon markerade så tydligt mot antisemitism och Israelhatiska inlägg. Jag tycker att det var ett väldigt skarpt inlägg. Sådana kan behövas, inte minst med tanke på de återkommande ertappandena av socialdemokrater som uttrycker sig antisemitiskt eller antiisraeliskt. Det är faktiskt handling som spelar roll, och inte ord.

Mot bakgrund av detta undrar jag: Hur ser utrikesministern på att man från den palestinska sidan har gett terrorlöner? Det här är en fråga som vi återkommande har lyft upp. Utrikesministern själv har betraktat dessa som en form av socialbidrag, vilket hon sa vid ett möte år 2020 med Vänskapsförbundet Sverige–Israel.

Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är tyvärr både handling och ord som betyder något, vilket kanske borde få många av Markus Wiechels partikamrater att tänka sig för många gånger om, inte minst i de här frågorna.

När det gäller frågan om löner, utbetalade bidrag, socialbidrag eller vad det nu är till familjer där mannen sitter i fängelse handlade det om att när en man, en familjeförsörjare, sitter i fängelse för någonting kan man inte kasta ut familjen på gatan. Då får familjen, mamman och barnen, pengar av staten.

Att det sedan skulle vara mer pengar om man har begått vissa förfärliga brott är naturligtvis ingenting som är bra. Men jag kan inte ställa upp på att det är fel att ge stöd till familjer där familjeförsörjaren försvinner.

Prot. 2020/21:147
23 juni

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

Anf. 30 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Detta stöd visar klart och tydligt vad det är för en så kallad stat vi har att göra med. Man belönar terrorister, och belöningen är högre ju grövre brott de har begått.

Men det handlar inte bara om det här. Vi har Israel, som är en demokrati som skyddar civila och försöker försvara sig mot terrorattacker. Hamas och även andra terrorgrupper angriper, och Israel svarar. I samband med detta manade utrikesministern Israel till återhållsamhet. Hon menade att Israel hade ett särskilt ansvar.

Fru talman! Hur kan en demokratisk stat som blir angripen av terrorister ha ett särskilt ansvar? Och varför ska den agera med återhållsamhet när den försöker försvara sina civila?

Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det kan inte råda någon som helst tveksamhet om det starka fördömande som jag har gjort otaliga gånger när det gäller de urskillningslösa raketattackerna mot Israel. Detta måste stoppas, och det måste stoppas på en gång. Det får aldrig förekomma igen.

Samtidigt är det så att när Israel försvarar sig, vilket man har rätt till, måste man göra sitt yttersta för att civila inte ska drabbas. Det är den humanitära rättens regler. Det handlar om distinktion, proportionalitet och försiktighet, som måste respekteras. Det är inget konstigt med det.

Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Även jag vill välkomna det tydliga språk som utrikesministern använder när det gäller hur viktigt och riktigt det är att bekämpa antisemitism och att säkerställa att den aldrig får nytt fäste. Det gäller då inte minst i Sverige och i Europa.

Centerpartiet vill se en palestinsk stat, men formerna för detta och hur regeringen hanterar frågan har vi tydligt kritiserat. Jag vill fråga utrikesministern om det fanns en plan från regeringens sida inför erkännandet.

Hur skulle detta generera effekt i området? Hur såg planen ut? Och fördes det samtal dessförinnan – till exempel med Obamarepresentationen, som då verkade, och med EU-länder, som vi ju samverkar med – för att ha en gemensam hållning?

Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tanken var just det som min företrädare uttryckte: För att man ska kunna ha en tvåstatslösning behöver man två stater. Och för att det ska bli en realitet måste man ha ett erkännande av den andra staten, Palestina. Det kan i sin tur ge hopp till inte minst ungdomar i Palestina om att det finns en reell möjlighet till två stater – inte bara en stat utan också ett Palestina som skulle kunna leva tillsammans med Israel inom säkra och erkända gränser.

Det var det som var tanken. Sedan var det naturligtvis väldigt många samtal de där åren precis innan vårt erkännande. Det kom många erkän-

nanden på 80-talet och 90-talet och så vidare. Som jag sa tidigare är det över 130 länder som har erkänt Palestina. Sedan kom inte alla till samma slutsats som vi, att man faktiskt skulle göra det då. Det finns andra länder som fortsatt diskuterar det.

Anf. 34 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är ett viktigt instrument som regeringen förfogar över, och det är klart att om man använder detta instrument är det oerhört centralt att man som regering säkrar att det spelar rätt och når målet. Finns det ingen plan utan det kommer som en blixtnär från en klar himmel, då är det bara ett ljud som hörs, fru talman.

Anf. 35 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det kom verkligen inte som en blixtnär från klar himmel. Mitt parti Socialdemokraterna hade i åratal pratat om erkännandet av Palestina. Vi hade sagt det till våra israeliska interlokutörer, vi hade sagt det till palestinierna och vi hade sagt det till alla i EU-kretsen att om vi vann valet så skulle vi erkänna Palestina.

Och det gjorde vi. Det är inte alltid man kan genomföra det som man har föresatt sig, men i det här fallet tyckte vi att det var rimligt. Vi ansåg att de folkrättsliga kriterierna för ett erkännande av Palestina var uppfyllda, och vi anslöt oss till en majoritet av världens länder, över 130 stycken, som har erkänt Palestina.

Däremot kan jag säga att vi hade trott, inte minst efter de samtal som vi hade och som jag själv hade i en annan kapacitet, att fler länder inom Europa än de som redan hade erkänt Palestina skulle följa vårt exempel.

Anf. 36 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det som utrikesministern har sagt i den här debatten, särskilt det om antisemitism.

Den israeliska militärens bombningar av Gaza ledde fram till att 256 dömdes, varav 66 barn. Det visar på militärens bristande syn på folkrätt och mänskliga rättigheter. Därför måste nu omvärlden öka trycket mot de ansvariga i den israeliska militären.

Sverige har i dag alltför täta band med den israeliska militären, främst genom vår utsända militärattaché i Tel Aviv men också genom att vi historiskt har tillåtit Israel att testa drönare i norrländska Vidsel. EU-länderna är fortfarande i dag stora exportörer av vapen till IDF, vapen som dagligen används för att förtrycka det palestinska folket.

Det är därför dags för Sverige att klippa banden till Israels militär. Det skulle Sverige enkelt kunna göra genom att kalla hem försvarsattachén, sluta tillåta Israel att testa drönare och införa ett vapenembargo mot Israel på EU-nivå.

Jag undrar därför om utrikesministern tänker vidta några åtgärder mot Israels militär.

Anf. 37 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Sverige har inget militärt samarbete med Israel, och det finns inga militära drönare som testas i Sverige.

Dessutom tycker jag att det är bra att ha försvarsattachéer runt omkring, inte minst därför att de kan ge rapporter hem om hur läget är när det gäller militären, information som gäller försvar och militär och så vidare.

Jag kan inte se att det skulle vara någonting negativt att vi får hem den typen av information från Israel av en egen försvarsattaché. Tvärtom tycker jag att det är positivt.

Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Om man läser Försvarsmaktens och FRA:s beskrivning av vad en militärattaché gör är det dels det som Ann Linde säger, det vill säga att rapportera om hur läget är kring de militära frågorna, dels att föra dialog med länderna i den region där man befinner sig och därigenom ha ett militärt utbyte.

Det gör att militärattachén i Tel Aviv är för nära den israeliska militären. Man skulle kunna ha den här typen av information ändå, utan att ha en militärattaché på plats.

Det är också så att Sverige historiskt sett har tillåtit Israel att testa drönare, och vi vet att de har använts i de tidigare krigen i Gaza. Detta gör att Sverige inom EU-kretsen till exempel behöver lyfta fram vikten av att stoppa vapenexporten till Israel för att på så sätt visa att EU menar allvar med att man vill ha en fredlig tvästatslösning.

I övrigt är jag och utrikesministern ändå i stora drag överens om inriktningen på Sveriges Palestinapolitik.

Anf. 39 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tänk, jag tycker precis tvärtom mot Håkan Svenneling här. Jag tycker att det är jättebra om vår försvarsattaché har dialoger och samtal också med personal från försvaret eller de militära delarna i Israel och därmed kan prata om vilken linje Sverige har, hur vi ser på frågorna som till exempel den humanitära rättens regler och allt möjligt och få svar som man kan rapportera hem om.

Jag tycker inte att det är något negativt. Tvärtom tycker jag att det är väldigt positivt, och som jag sa tidigare: Vi har inget militärt samarbete med Israel på något sätt, genom militära drönare i Norrland eller någonting sådant.

Anf. 40 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! För att en tvästatslösning ska vara möjlig har krav ställts på att den palestinska grundlagen, PLO-stadgan, ska ändras så att de paragrafer stryks som handlar om ett utplånande av staten Israel.

Att de här paragraferna skulle strykas utlovades av Yassir Arafat i samband med Osloavtalet 1993. Det här beskedet var helt centralt både för Israel och för omvärlden. En reviderad PLO-stadga var så att säga förutsättningen för förhandlingar.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga Ann Linde om det existerar några reviderade stadgar och om regeringen i så fall har tillgång till dem.

Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Lars Adaktusson läser PLO-stadgarna mer än vad jag gör. Jag har faktiskt ingen aning om vad det står. Självklart

är det så att om det står något om ett utplånande av staten Israel så är vi emot det.

Anf. 42 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Faktum är att det råder en stor osäkerhet vad gäller artiklarna om att utplåna Israel.

I en rapport som Kristdemokraterna har beställt från riksdagens utredningstjänst heter det att artiklarna anses ha förklarats upphävda. Dock har utredningstjänsten inte kunnat finna några uppgifter om en ändrad eller reviderad version av stadgarna.

Liknande svar kommer från den ansedda palestinska organisationen Passia, som uppger att reviderade stadgar inte existerar.

Om ledningen för PLO och Fatah har strukit paragraferna om att utplåna Israel borde det självklart finnas reviderade stadgar som bekräftar detta. Hur ser utrikesministern på att så inte är fallet?

Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det låter helt rimligt. Om man har tagit bort paragrafer om utplånande av staten Israel, vilket borde vara en självklarhet, måste det naturligtvis kunna ses i stadgarna. Jag håller helt med Lars Adaktusson.

Anf. 44 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! För två och ett halvt år sedan fattades ett beslut hos en svensk myndighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, om tilldelningen av statsbidrag till Socialdemokraternas ungdomsförbund SSU. De skriver i sitt beslut: "Myndigheten gör bedömningen att SSU uppfyller kraven för att beviljas statsbidrag för bidragsår 2019. Myndigheten räknar dock bort föreningarna som tillhör distrikt Skåne, eftersom myndigheten ser allvarliga brister i underlagsåret 2017 för detta distrikt. Bristerna gäller demokratisk uppbyggnad (bland annat i hanteringen av distriktsårskongresser och styrelsearbete). Myndigheten ser även brister bland företrädare i distriktet gällande demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering."

Det här handlar ju om de återkommande larmen om antisemitism inom SSU. Kan Socialdemokraterna vara trovärdiga i de här frågorna när sådana anklagelser finns?

Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! SSU är inte antisemitiskt. Det har förekommit att enskilda distrikt eller enskilda personer har uttryckt sig antisemitiskt, men det har regeringen fördömt i alla former. Vi tar avstånd från alla former av rasism och antisemitism varhelst det framförs och av vemhelst det framförs. Men att säga att SSU är antisemitiskt är att gå alldeles för långt, och det kan jag inte acceptera.

Sverige arbetar på bred front för att systematiskt motverka antisemitism och säkra Förintelsens hågkomst, och vi har beslutat att genomföra ett stort antal åtgärder för att förebygga och motverka antisemitism. Regeringen har bland annat ökat anslagen för säkerhetshöjande åtgärder för de judiska grupperna i Sverige. Som jag sa har statsministern bjudit in till

Anf. 46 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Mycket av det som Ann Linde har räknat upp här är bra, till exempel att stärka skyddet för judiska institutioner.

Men samtidigt kvarstår faktumet att en svensk myndighet har minskat statsanslaget till Socialdemokraternas ungdomsförbund på grund av anklagelser om antisemitism i distriktet i Skåne. Det är ett faktum.

Jag är själv gammal ordförande i Liberala ungdomsförbundet. Jag vet mer än väl att det finns massor av duktiga unga sossar som inte är antisemiter. Jag hävdar inte att alla är det. Men det säger något om en uppenbart problematisk intern kultur och attityd om man har den typen av problem inom SSU. I förlängningen försvårar detta för Sverige – eftersom det är fråga om regeringspartiets ungdomsförbund – att vara trovärdigt i konflikten gentemot alla parter.

Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! De svenska myndigheterna fungerar väl. Så fort de ser antisemitism reagerar de och tar bort bidragen där de har förekommit, och det är mycket bra. Att hävda att vad några har sagt i ett distrikt i ett ungdomsförbund skulle påverka Sveriges relation till Israel är inte seriöst. Jag förstår att Fredrik Malm vill påpeka detta som om det skulle vara ett stort problem för Sverige, att det inte skulle vara tillräckligt att vi fördömer antisemitism och har aktiviteter mot antisemitism. Han tar alltid upp denna fråga i stället för att koncentrera sig på något där våra myndigheter har reagerat med kraft. Det är bara partipolitik och faktiskt lite ovärdigt.

Anf. 48 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det har påpekats av flera talare att det är viktigt med en tvåstatslösning. Jag tror också att det finns en bred samsyn i kammaren i den svenska riksdagen att förorda denna lösning.

Däremot finns det inte en bred uppslutning bakom tanken på att man på det sätt som gjordes skulle erkänna Palestina som stat. Det är av det skäl som utrikesministern tidigare antydde, nämligen att försök gjordes att få med sig fler EU-länder. Men det misslyckades. Sverige gjorde detta erkännande ensidigt.

De grundläggande villkoren för erkännandet 2014 var att det skedde ensidigt av regeringen. Det var inte baserat på ett grundligt analysarbete, utan det var ett tvärt kast i förhållande till den svenska linjen och det fanns inte ett brett politiskt stöd.

Fru talman! Jag skulle vilja hävda att sista gången Sverige på allvar försökte bidra till den viktiga fredsprocessen i Mellanöstern var faktiskt 2000 under Göran Persson i samband med de så kallade Harpsundssamtalen. Det är inte ofta jag brukar längta tillbaka till Göran Perssons tid som statsminister, men i det här fallet gör jag det. Sedan dess har Sverige inte spelat en roll. Vi skulle kunna göra det, men vi gör det inte.

Fru talman! På min bänk ligger Johan Berggrens nya bok *Den perfekta konflikten*, som just handlar om Israel och Palestina. Boken har tryckts i en andra upplaga och är mycket intressant. Den rekommenderas gärna till läsning. Han räknar upp fem kriterier för att man ändå ska kunna vara en

part, nämligen ett personligt engagemang, det har det funnits hos till exempel Göran Persson, en tydlig strategi, det saknades i samband med erkännandet, internationell samverkan, vi lämnade EU bakom oss, goda relationer med Israel, vilket jag hävdar att vi inte har, samt israeliskt och palestinskt intresse av att Sverige spelar en roll. Alla fem kriterierna borde uppfyllas, och de uppfylls inte av en regering som väljer ensidighetens väg.

Anf. 49 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Innan jag glömmer det vill jag passa på att visa min uppskattning för att man hörsammade SD:s och KD:s begäran att hålla den här viktiga debatten.

Krig leder i princip alltid till offer, såväl militära som civila. Det är just därför man i det längsta ska undvika att använda militärt våld. Det tål att sägas om och om igen. Jag är därför den förste att beklaga civila offer, oberoende av vilka som drabbas. Varje civilt offer är en tragedi. För varje dödsfall i en militär konflikt finns anhängare och ett samhälle som drabbas. Det ska vi och får vi aldrig glömma.

Likaväl som vi aldrig glömmer dödsoffren i konflikter måste vi klara av att sätta dem i perspektiv. Så länge Sverige, Israel eller någon annan stat har ett militärt försvar innebär det att vi måste vara beredda att använda försvaret när vi utsätts för aggression, i synnerhet om aggressionen kommer från terrorister som inte tar hänsyn till folkrätt eller civila offer, vare sig det är israeler, palestinier eller någon annan.

Fru talman! Det är just därför jag inte kan sluta förvånas över vilka uttalanden jag ser från en rad politiker så fort Israel väljer att försvara sig mot terrorangrepp. Detta blev tydligt i synnerhet i samband med raketattackerna i maj. Det är faktiskt helt otroligt att man i samband med dessa attacker fick se politiker lägga skulden på offren och närmast försvara förövarna. Än mer anmärkningsvärt är det att Sveriges egen utrikesminister manar Israel till återhållsamhet samtidigt som tusentals raketer regnar över landet och halva befolkningen, kvinnor och barn, tvingas sova i skyddsrum.

Med detta sagt vill jag också passa på att tacka kammarpersonalen, kollegor och talmännen för det gångna året och önska alla en trevlig sommar.

Anf. 50 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Mönstret av förlorade möjligheter fortsätter. Konflikterna får ny näring från agerandet på båda sidor. Såväl palestinier som israeler har sett hur bosättningarna växer och utrymmet för palestinerna krymper. Alla har ett val att göra. Det handlar om polarisering, hat och rädsla för den andra eller hopp för en bättre framtid.

Fru talman! Svenska regeringar och svenskar, som Bernadotte, har tidigare verkat för lösningar, och självklart kan och ska en svensk regering söka bidra. Men som har framgått av tidigare replikskifte har vi från Centerpartiets sida konstaterat att regeringen Löfven förlorade många möjligheter genom det sätt som de klampade in när de likt en blix från klar himmel erkände Palestina. Därmed har regeringens möjligheter förspillts bortom platsen i säkerhetsrådet. Det beklagar Centerpartiet, och för det förtjänar regeringen tydlig kritik – då och nu.

Men oberoende av detta är möjligheterna till lösningar små. För detta skulle krävas ett tydligt ledarskap för fred hos båda parter – mod hos båda parter. För detta krävs självklart även att den starkaste parten visar att man menar allvar. Bosättningspolitiken, vräkningar och annekteringssträvanden måste upphöra. Där är vi inte i dag, tyvärr.

Det som hände 1993 kan hända igen. Alternativet känner vi väl, det vill säga fortsatt våld, förtryck eller etnisk rensning, eller ett Israel med lika rättigheter fullt ut för alla oavsett religion, etnicitet och så vidare.

Jag har mött många goda krafter i både Israel och Palestina. Så låt oss ledas av hopp för en lösning på den så långa konflikten, för alla israeler, alla palestinier, för deras barn och barnbarns skull.

Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag har stor simultankapacitet just nu.

Mycket av det som Kerstin Lundgren säger håller jag med om. Det finns mycket kring Israel och Palestina som Vänsterpartiet och Centerpartiet är överens om.

Jag hade möjlighet att resa med två trevliga kollegor till Kerstin Lundgren till just Israel och Palestina strax innan pandemin bröt ut. Där fick vi se konsekvenserna av ockupationen – den systematiska terrorn som möter palestinier varje dag. Men vi mötte också civila israeler som hade byggt skyddsrum i sina egna hem för att kunna skydda sig mot eventuella raketattacker från Hamas.

Det är en majoritet bestående av Vänsterpartiet, regeringen och Centerpartiet som gör att Sverige fortfarande är en stor bidragsgivare till flyktinghjälpens UNRWA och som gör att Sveriges stöd för en tvåstatslösning är starkt. Men denna linje utmanas hela tiden av högern till höger om Kerstin Lundgren; det ser vi inte minst i denna debatt.

Jag undrar vad Centerpartiet anser är de viktigaste åtgärderna för att skydda det svenska Palestinabiståndet och verka för en fredlig tvåstatslösning.

Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis så att vi behöver en majoritet i den här kammaren för att säkerställa att det finns förutsättningar för fortsatt stöd.

Det är ett bidrag, för oavsett stöd och oavsett om Håkan Svenneling eller någon annan skulle regera finns det inte möjligheter att från vår horisont åstadkomma fred eller en lösning på konflikten. Det krävs vilja på plats. Det krävs mod och ledarskap på både den palestinska och den israeliska sidan för att nå resultat.

Från vår sida tycker vi att det är intressant att läsa den bok som Hans Wallmark hänvisade till tidigare. Där framgår det att UNRWA har en historia kopplad till bland annat Bernadottes arbete för palestinska flyktingar.

Anf. 53 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det som Kerstin Lundgren lyfter fram och säger.

Vi ser nu faktiskt en förnyelse i den israeliska politiken med en ny koalition som förhoppningsvis bjuder in utrikesministern till Israel för att förnya den dialog med Sverige som har funnits historiskt. Men förhopp-

ningsvis kan Sverige också bidra till att pressa Israel men också de palestinska parterna så att nya president- och parlamentsval kan hållas.

Det är viktigt att det palestinska ledarskapet förnyas. Det är ett gammalt gäng som var med när Osloavtalet tecknades och som har gjort viktiga insatser för fredliga lösningar, men det är i mångt och mycket ett trött ledarskap som inte längre har folkets förtroende i samma utsträckning.

Därför behöver Sverige vara en aktiv part utifrån det parlamentariska stöd som jag tror finns här i Sveriges riksdag.

Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Ja, efter åtskilliga val – extra val, omval – har Israel fått en brokig regering. Vi har ju sett att extrema krafter på ytterkanterna förhindrar lösningar, och vi hoppas att man nu ska hitta krafter på båda sidor som har mod och ork att söka lösningar. Naturligtvis måste man då investera i sitt eget folk för lösningar. Det finns krafter som vill detta.

På den palestinska sidan behövs absolut ett val och nytt ledarskap. Det finns inte kraft, och det finns inte tilltro hos folket för en lösning med nuvarande ledning.

Anf. 55 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Bombningarna av Gaza från Israels militär och raketerna mot civila i Israel från terrorgruppen Hamas kom vid en lämplig tidpunkt för båda parter.

Genom kriget höll Netanyahu på att stoppa möjligheterna för oppositionen att forma en ny regering i Israel. Men det är också viktigt att slå fast att agerandet från Israels militär och polis med avspärrningar runt Damas-kusporten, stormningar av den religiösa platsen al-Aqsa moskén och fördrivningar av palestinska familjer från östra Jerusalem utgjorde en fond av händelser som ökade konfliktnivån i slutet av det religiösa firandet Ramadan. Läger man därtill besvikelsen över det inställda palestinska parlamentsvalet kan man konstatera att Israels ockupation av Palestina utgör grunden för dagens problem och utmaningar.

Det har nu gått på tok för lång tid sedan palestinerna fick rösta fram sina ledare. I år måste det hållas nya parlaments- och presidentval i Palestina, för man kan vara nästan lika gammal som jag – 34 år – och aldrig ha röstat i ett palestinskt val.

Den palestinska administrationen med president Mahmud Abbas bär ett tungt ansvar för den här situationen. Men även den israeliska ockupationen sätter käppar i hjulen, dels genom att hålla ledande palestinska politiker fängslade och dels genom att försvåra att val hålls i östra Jerusalem. Omvärldens tryck på både Palestina och Israel måste vara avgörande för att palestinska val ska hållas i år.

Samtidigt befinner vi oss i ett intressant nytt politiskt läge med en ny israelisk regering som innebär en möjlighet för den svenska regeringen att förnya sitt engagemang för en tvåstatslösning och för att avsluta världens längsta ockupation.

Den nya regeringen är på många sätt en osannolik koalition men också en koalition som har möjlighet att ta landet Israel in i ett nytt politiskt läge. Vi har sett det ske till exempel på Island när motsvarigheterna till Vänsterpartiet, Moderaterna och Centerpartiet gjorde upp för att avsätta korrupta politiker. Jag tror att det kan ske också i Israel och att man då skapar

möjligheter för att i framtiden inleda en fredsprocess. Jag hoppas att Sverige kan bidra i det.

Prot. 2020/21:147
23 juni

Anf. 56 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Vi har återkommande fått höra att Israel bär ett ansvar för de attacker som sker mot Gaza och om hur civila drabbas. Jag är, som jag nämnt tidigare, den förste att beklaga att civila har drabbats i den här fruktansvärda konflikten.

Men Håkan Svenneling sa också att man skulle ställa ansvariga israeliska politiker till svars för dessa attacker. Det jag undrar, fru talman, är vad de ska ställas till svars för. Det de har sysslat med är ju faktiskt att försvara sin befolkning. Det de har gjort finns det stöd för i tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen, där det står att man faktiskt får angripa områden eller civila byggnader som effektivt bidrar till militära operationers genomförande. Då är de legitima mål. Vad är det de här politikerna ska ställas till svars för?

*Särskild debatt
om konflikten i
Mellanöstern*

Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill rätta Markus Wiechel – jag sa de ansvariga inom militären. Man kan ju se det som att politikerna i någon mening bär ansvar för vad de säger till militären att göra, men det jag menar är såklart att om det har begåtts krigsbrott ska de utredas och de ansvariga ställas till svars.

Israel har under lång tid motsatt sig att det internationella samfundet utreder händelser under landets tid som ockupationsmakt och även fallet med Gaza, där man har en blockad och därigenom har stängt in 2 miljoner människor på ett område stort som Orust i Sverige.

Israel måste låta oberoende observatörer komma in och granska. Och när till exempel mediehus med internationell press som al-Jazira och Associated Press blir bombade måste man visa bevis på att de är militära mål, för vi kan se att när man dödar 256 civila och 66 barn träffar man inte bara militära mål. Då dödar man också Gazas människor.

Anf. 58 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Ja, naturligtvis ska krigsbrott bekämpas. Man ska utreda eventuella krigsbrott oavsett var de sker.

Men i det här fallet har vi klart och tydligt sett att den odemokratiska och djupt osympatiska terrorgruppen Hamas med flera grupper har avfyrat enorma mängder raketer mot Israel, och de struntar fullständigt i var de slår ned.

Jag vet att Håkan Svenneling också fördömer detta, men hur skulle Håkan Svenneling och Vänsterpartiet vilja att Israel svarade på det? Man har ju faktiskt angripit byggnader just för att de har använts som militära baser på ett eller annat sätt. Vad finns det som tyder på att den israeliska militären inte har gjort det?

Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! De brott som Hamas begår består i att man skickar raketer från Gaza mot civila israeler för att man inte kan rikta in dem mot militära mål, vilket hade varit okej enligt folkrätten. I stället träffar man hej vilt.

Därför är vi otroligt glada över att Iron Dome finns och att så många av den massiva mängd raketer som Hamas skickar mot Israel skjuts ned.

Man har enligt folkrätten rätt att försvara sig proportionellt, det vill säga att man måste väga civila och militära mål. Detta är en del av Hamas strategi, och det är också därför de inte går att besegra militärt, tror jag. Hade Hamas gått att besegra militärt hade väl en av världens största militärmakter redan gjort det, men det går inte.

Det är därför man måste bryta blockaden av Gaza och ge Gazaborna andra alternativ än att stödja en terrororganisation som Hamas. Men i dag styr Hamas för att omvärlden inte har klarat av att lägga detta tryck på Israel.

Anf. 60 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! När de avskyvärda terrorattentaten i Frankrike inträffade 2015 slutade det med att tolv personer dödades och elva skadades. Alla minns vi mordet på redaktionen för Charlie Hebdo. Vi minns gisslandramat i östra Paris och dagarna av dramatisk jakt, som slutade med att gärningsmännen sköts till döds av polisen.

Förra månaden drabbades Israel av islamistisk terror. Hamas avlossade över 4 000 raketer för att sprida skräck och mörda oskyldiga människor.

Anser Vänsterpartiet att det är någon skillnad mellan Israels och Frankrikes rätt att försvara sig mot terror?

Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Som jag var inne på förut finns det enligt folkrätten en rätt att försvara sig proportionellt, det vill säga att man måste kunna identifiera att det är ett militärt mål man träffar. Det är detta som är utmaningen i ett så tätbefolkat och litet område som Gazaremsan, där 2 miljoner människor bor. Det är alltså i praktiken omöjligt att veta att civila inte skadas när man attackerar legitima mål. Detta är också en del av Hamas strategi.

Det är därför jag menar att både Israel och omvärlden behöver en annan strategi för att folket i Gaza ska få en bättre livssituation. I dag kan du vara tolv år och ha upplevt fyra krig. Du har inte dagligen rent vatten, du har inte avlopp och det är svårt att försörja sig – just för att blockaden finns där.

Jag menar att vi måste sätta Gazabornas möjligheter till värdiga liv i fokus. Då kommer vi också att stoppa rekryteringen av radikaliserade till Hamas.

Anf. 62 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har varit i Gaza och sett hur det ser ut. Jag ser behoven som Håkan Svenneling talar om – det är ingen tvekan om det.

Men här handlar det om en helt annan sak, nämligen att Vänsterpartiet alltid plockar fram en särskild måttstock när det handlar om Israel. Det som gäller andra länder gäller inte Israel. När raketerna regnar över israeliska städer och hundratusentals invånare jagas ned i skyddsrummen ser Vänstern israeliska brott mot folkrätten – för att Israel gör som Frankrike gjorde 2015, det vill säga använder sin rätt till självförsvar.

När terrorn drabbade Paris talade Svennelings partiledare om ett vidrigt dåd. När Tel Aviv drabbas är reaktionen från partiledaren att UD måste

Anf. 63 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Lars Adaktusson har fel, och jag ska förklara varför. Det finns en väldigt stor skillnad mellan Israel och Hamas. Israel är en stat – en demokratisk stat med fria och rättvisa val där man kan välja sina ledare. Det gör att man också har ambassadörer i Sverige. Jag tycker att det är rimligt att man kallar upp dem om det pågår flygräder över ett område där det bor 2 miljoner människor, där vi i slutändan kan räkna till 256 döda, varav 66 barn – garanterat inte Hamasterrorister.

Samtidigt har vi i Hamas en terrororganisation som bryter mot folkrätten genom att, som Lars Adaktusson beskriver, urskillningslöst skicka raketer mot Israel. De flesta slås som tur ned av Iron Dome, och det är jag tacksam för. Annars hade dödstalen också på den israeliska sidan varit högre. När det gäller dem som dog på israelisk sida handlar det om samma typ av grymhet som präglar hela denna konflikt, men ockupationen är grunden.

Anf. 64 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! När man lyssnar till utrikesministern låter det som att relationerna mellan Sverige och Israel är problemfria. Faktum är att de är körda i botten. Av EU-ländernas 27 utrikesministrar är Ann Linde den enda som inte är välkommen i Mellanösterns enda demokrati. Sveriges relationer till Israel måste återupprättas. Under sju år har regeringen misslyckats med detta.

Samtidigt måste biståndet till palestinska områden förändras. Alltför länge har biståndspengar gått till spridande av antisemitism och hat mot Israel. Alltför länge har palestinska myndigheten avlönat dömda terrorister och deras familjer. Till dess att terrorstödet och antisemitismen stoppas måste biståndet till palestinska områden frysas.

Fru talman! Självklart ska vi bistå det palestinska folket. Genom åren har palestinerna utsatts för allvarliga oförrätter. Ansvar för detta faller tungt på genomkorrumpade palestinska ledare som konsekvent satt stopp för demokratisering och fred.

Från den brittiska Peelkommissionens förslag 1936 till FN:s delningsplan 1947 och senare års fredsinitiativ har palestinska ledare sagt nej till uppgörelser med Israel. Utan en ökning av det politiska trycket på detta ledarskap blir det ingen förändring.

Att som den svenska regeringen hålla regimen i Ramallah under armarna är inte att hjälpa. Det är att svika det palestinska folket.

Anf. 65 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Många har under lång tid jämfört den israeliska regeringens och dess myndigheters sätt att dela upp människor på grund av härkomst med apartheidsystemet i Sydafrika. Ändå slog människorättsorganisationen Human Rights Watch juridiska granskning av Israels lagar, där man konstaterar att de liknar apartheid, ned med kraft. Att prata om apartheid syftar till att visa på systematiken i det förtryck som dagligen möter palestinerna i deras liv.

Jag minns när jag passerat genom checkpoints i Palestina. Det är som att vara ett boskapsdjur. Man trycks igenom en trång checkpoint där det spelas hög musik, samma låt som går på repeat för att driva en till vansinne.

Vi kan titta på den diskriminering som möter araber som bor i Israel och är israeliska medborgare. De diskrimineras strukturellt genom att deras samhällen prioriteras bort. Vägar rustas inte upp, och när du har svängt in i ett arabiskt dominerat område märker du skillnaden jämfört med ett israeliskt. Detta skapar klyftor även i Israel.

Varför ser inte Lars Adaktusson detta systematiska förtryck av palestinier?

Anf. 66 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Håkan Svenneling låter som de mest extrema palestinska grupperingarna, som brukar använda sig av samma terminologi och tala om Israel som en apartheidstat.

Rapporten som Håkan Svenneling nämner är långt ifrån okontroversiell. Till och med Human Rights Watchs tidigare chef har erkänt att organisationen har ett stort problem när det gäller opartiskheten i relation till den här konflikten, vilket denna rapport sannerligen ger uttryck för.

Om man jämför det demokratiska Israel med en apartheidstat förmins-
kar man det system som plågade befolkningen i Sydafrika under så lång
tid. Jag tycker att det är riktigt, riktigt dåligt.

Anf. 67 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Bosätтарvåldet är ett dagligt hot mot palestinier på Väst-
banken. Att få huset demolerat eller att bli tvångsförvisad från sitt hem är
något som hotar och drabbar många palestinska familjer. Det är detta sys-
tematiska förtryck som ockupationen för med sig.

I dag har många borgerliga politiker talat om SSU och saker som hänt
i Sverige. Men vi talar alldeles för lite om det våld som har ägt rum inom
Israel, mellan palestinier och israeler som båda är israeliska medborgare.
Det är detta som är det nya i det som har skett nu i vår.

Jag är orolig över det våld som har spridits. Jag tror att det beror på den
underblåsning som har skett under Netanyahus tid vid makten som pre-
miärminister. Förhoppningsvis får den nu ett slut. Den nya breda koaliti-
onen bestående av både judiska och arabiska partier kan skapa en förutsätt-
ning för försoning och i framtiden fred och fredsavtal. Men om vi ska nå
dit måste man också se det strukturella förtryck som dagligen drabbar pa-
lestinier.

Anf. 68 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag delar förhoppningen när det gäller den nya israeliska
regeringen. Jag hoppas också att den kommer att lyckas. Jag tror faktiskt
också att det finns en del förutsättningar för det, trots att det är en ovanligt
bred koalition även för israeliska förhållanden.

Men det finns en klar skiljelinje mellan mig och Håkan Svenneling –
ja, det finns flera, men en är väldigt tydlig – och det är att Håkan Sven-
neling inte ser Israels utsatthet. Vänsterpartiet ser inte att Israel är angripet
av mer eller mindre brutala diktaturer som omger landet med en halv mil-
jard människor. Landet är angripet eller hotat av några av världens värsta

terrororganisationer. Det ställer en del krav på säkerhet, naturligtvis. I det arbetet måste det självklart finnas en förståelse för respekt för mänskliga rättigheter, men Israel är tvunget att försvara sig. Det är detta som ligger till grund för den situation vi har.

Anf. 69 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Ett att de största hoten mot en framtida fred och en av de viktigaste katalysatorerna för konflikten mellan Israel och palestinierna är ett annat land i Mellanösternregionen, nämligen Iran. Den iranska regimen hänger människor i lyftkranar. Man sätter elchocker under fötterna på sina kritiker, och man torterar invånarna sönder och samman i Evinfängelset i Teheran.

Notera då att detta gör Iran utan att förfoga över kärnvapen. Vi kan bara spekulera i vad den iranska regimen skulle vara i stånd att göra om den också skulle förfoga över kärnvapen, vilket den ju strävar efter.

Fru talman! Världens värsta regimer ska inte sitta på världens farligaste vapen. Iran har gång på gång, år efter år och varje dag hotat att utplåna Israel. Man försöker till och med att skaffa kärnvapen, förmodligen för bland annat detta ändamål.

Omvärlden måste också förstå att om någon varje dag, år efter år och gång på gång hotar med att utplåna någon eller döda någon kan de också mena allvar med det. Detta har omvärlden inte riktigt förstått, utan man har trott att det bara är tom retorik från den iranska regimen. Men man måste förstå att för Israel är det ganska väsentligt huruvida det är tom retorik eller allvar. Det handlar nämligen om statens existens och framtida överlevnad.

Om man vill söka en fred mellan Israel och palestinierna och en tvåstatslösning, vilket de allra flesta vill, måste man se att det kommer att vara i stort sett omöjligt att uppnå så länge den iranska regimen agerar på det sätt man gör och med den destruktivitet man har. Att ändra på detta är alltså en del av lösningen.

Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Vi ägnar alltså riksdagsårets sista dag åt att visa upp de svenska partiernas olika tankar om lösningen på situationen i Mellanöstern. Jag tycker att det kräver viss ödmjukhet, att vi med ett utifrånperspektiv tror att vi i inlägg på två plus två minuter ska kunna leverera något stort.

Jag tycker också att vi med ödmjukhet ska fokusera på de människor som lever i Israel och i Palestina under denna konflikt, som ju har pågått i generation efter generation. Det är på dessa människor vårt fokus bör bara.

Med den respekten för konfliktens art vill jag ändå redogöra för Miljöpartiets position, och den är vi inte ensamma om. Israels bosättningspolitik, inklusive hot om vräkningar av palestinska familjer, strider mot internationell humanitär rätt, underminerar tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Ockupationen måste upphöra.

Israel måste också respektera internationell rätt och på allvar försöka hitta vägar framåt för en tvåstatslösning, i stället för att fortsätta expandera bosättningar på palestinsk mark. Sverige och resten av världssamfundet har ett ansvar för att sätta press på Israel och inte blunda för vad bosättningspolitiken gör.

Den givna motfrågan är då – jag ställer den innan någon annan gör det: Är allting då Israels fel? Nej, men Israel är den starkare parten. Det är en ockupationsmakt. Och som ockupationsmakt har Israel ett särskilt ansvar som inga andra länder har. Det handlar också om ett ansvar för att hålla tonen i en debatt globalt, här och runt om i världen, som bidrar till en fredlig lösning och inte hejdar den.

Anf. 71 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Om man ska vara en trovärdig partner ska man nog också se konflikten i dess helhet. Det som har hänt den senaste tiden är ju ett dödens raketregn från Gaza. Det verkar inte finnas med i Miljöpartiets sätt att beskriva det som nu händer.

Fru talman! Miljöpartiet sitter ju på biståndsministerposten i den svenska regeringen. Något som brukar vara ett credo och som upprepas är detta med demokratisatsningar. Det har varit Drive for Democracy och en del annat. Kan Camilla Hansén som företrädare för Miljöpartiet definiera den demokratiska statusen på ett område som tar emot svenskt bistånd men inte har genomfört ett val sedan 2006? När är måttet rågat, enligt Miljöpartiet?

Anf. 72 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Hans Wallmark! Det råder ingen tvekan om att var bomber mot civilbefolkningen än kommer ifrån är det förkastligt, oavsett land. Det är inte ett sätt att ta sig framåt i riktning mot fred någonsans i världen.

Men vi behöver här ha en större bild av varför det händer. Det innebär inte att det någon gång är acceptabelt. Jag vill vara jättetydlig med det.

När det gäller den demokratiska statusen för ett land som inte har haft val kan jag inte se att det ankommer på min roll att tala om vilket år det är dags att ha ett val. Vårt bistånd ska bidra till att förbereda för val. När man inte har haft val på så länge är det självklara att det ska ske så snabbt som möjligt. Men om det drar ut på tiden, ska vi då dra tillbaka vårt stöd för att genomföra demokratiska val? Det är jag inte så säker på.

Anf. 73 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det senaste valet skedde 2006, och det skulle ha skett ett nytt 2010. Då kunde man från Miljöpartiets sida tycka att det borde ske nu. Det sa man 2011, 2012, 2014, 2018, 2020 och 2021. Men finns det något rimligt skäl att tro att man nu kommer att hålla ett val i närtid om man inte har gjort det sedan 2006?

Det är ju detta som är problemet, inte minst för det parti som sitter på biståndsministerposten. Man säger att strategin för Palestina handlar om respekt för mänskliga rättigheter, stärkande av demokratin, rättsstatens principer och jämställdhet. Exakt vad av detta ser Camilla Hansén i det område som den regering hennes parti stöder har erkänt som en stat? Vad i detta har svenskt bistånd medverkat till när det handlar om demokrati och mänskliga rättigheter och om ett val som inte har genomförts sedan 2006?

Anf. 74 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan påminna om att vi inte bara stöder regeringen, utan vi ingår också i den.

Jag funderar på hur man ska se på hur man vill bidra i världen. Det går inte framåt tillräckligt snabbt för att komma till val i Palestina. Är det då man ska backa och säga ”Nej, nu blev det jobbigt, vi backar och slutar att stödja en demokratisk utveckling i Palestina”?

Jag tror att det handlar om att inte ge upp, att stå kvar och att fortsätta driva på för mänskliga rättigheter och demokrati. Vilken typ av land blir vi om vi backar undan när det är som svårast?

Anf. 75 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Miljöpartiet sitter som bekant i dag på biståndsministerposten, med den uttalade ambitionen att främja demokrati och mänskliga rättigheter, bland annat. Trots denna ambition ser vi återkommande hur pengar slussas till den palestinska myndigheten direkt eller indirekt, exempelvis till UNRWA. Inom UNRWA vet vi att det finns skolor som har använts som rekryteringsbas för terrorgrupper som Hamas. Man sprider propaganda i skolböcker som visar på uppvigling till terrorism och där man försöker hjärntvätta eleverna med grova antisemitiska budskap.

Fru talman! Hur ser Camilla Hansén på detta?

Anf. 76 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Markus Wiechel, för frågan om hur jag ser på de saker som du räknade upp! Det är en lite märklig fråga att svara på, för du kan rimligen inte tro att jag skulle tycka att terrorrekrytering och alla de saker du nämnde skulle vara något som jag tycker är en bra idé eller att jag tycker att det är bra att bistånd eventuellt hamnar i felaktiga händer. Det är ju helt absurt.

Vi vill såklart att biståndet ska gå till rätt saker. Jag säger det igen. När man är i en av de svåraste konflikterna i världen och man vill bidra kommer det att vara svårt. Om man backar för varje svårighet man stöter på kanske man inte ska vara en del av den typen av lösningar. Jag och Miljöpartiet vill att Sverige ska vara en del av att stötta fredsutveckling och demokratier runt om i världen.

Anf. 77 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Det gläder mig att även Camilla Hansén tycker att bistånd ska gå till rätt saker, och jag är såklart inte förvånad över det. Det var just därför jag ställde frågan.

Jag ser inte hur de biståndsmedel som går exempelvis till UNRWA:s skolor går till rätt saker, om det är så att man vill främja demokrati, mänskliga rättigheter och så vidare. Hur kan man påstå sig föra en sådan politik när man de facto faktiskt finansierar det rakt motsatta?

En specifik fråga, fru talman, när det gäller regeringens satsningar på bistånd i detta område – till Palestina – är: Vilka positiva resultat kan regeringen peka på att dessa satsningar har fått? Det är trots allt svenska skattemedel som slussas dit i syfte att göra något gott. Har det fört något gott med sig?

Anf. 78 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag funderar på när vi ska ge upp att ge utbildning till barn. Om inte vi är där och stöttar utbildning till barn och unga på Gazaremsan, vilken annan utbildning får de då? Jag vill fortfarande att vi ska finnas på plats och att vi ska ge hopp om en framtid som ser annorlunda ut än vad den gör i dag.

Man kan alltid fundera på vilka resultat insatser ger. Ibland känns det ganska tröstlöst, när man tycker att man inte når sitt mål. Det betyder inte att insatser är utan verkan. Det är klart att jag vill att svenskt bistånd ska bidra till lösningar, men jag kan också förstå att det kanske inte räcker till det. När det gäller just Israel och Palestina är det hela världssamfundet som behöver ge stöd för en fredlig lösning.

Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! I debatten har det nämnts att den palestinska myndigheten fortsätter att betala ut pengar till terrordömda palestinier och deras familjer. Förra året handlade det om motsvarande 1 ½ miljard svenska kronor som gick till avlöning av personer som genomfört terrorattacker. Ju fler dödade och skadade israeler, desto högre ersättning. Pay for slay, är det engelska begreppet.

De senaste årens miljöpartistiska biståndsministrar har alla försäkrat att inget svenskt direktstöd går till den palestinska myndigheten eller till terrorstöd. Oberoende av detta skulle jag vilja veta vad Miljöpartiets uppfattning är om den palestinska myndighetens terrorstöd.

Anf. 80 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiets uppfattning är att det inte ska gå stöd till terrorister. Jag nöjer mig så.

Anf. 81 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det var ett klart svar. Jag konstaterar att Miljöpartiet uppenbarligen gör en annan bedömning än utrikesministern, som kallar det en form av socialbidrag. Det är bra.

Samtidigt har vi sett genom åren hur Miljöpartiet håller eller har hållit den palestinska regimen under armarna. Partiet har, från Per Gahrton till Gustav Fridolin och Mehmet Kaplan, ägnat sig åt att konstant svartmåla Israel. Mitt förslag, Camilla Hansén, är: Varför inte göra upp med detta? Varför inte, så här på riksdagsårets sista dag, ställa sig på demokratins sida, mot palestinsk terrorism?

Anf. 82 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag är säker på att Per Gahrton, Gustav Fridolin och tidigare miljöpartister alltid har stått på fredens sida mot terrorism. Det kommer vi att fortsätta att göra.

I just den här situationen står vi på fredens sida. Det innebär att Israel som ockupationsmakt behöver ta det ansvar som tillkommer en sådan. Det innebär att alla berörda behöver samla sig och leta efter en fredlig väg framåt. Det är detta vi behöver. Här ska världssamfundet såklart backa upp och stödja alla steg i rätt riktning.

Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Miljöpartiet ansvarar för biståndsfrågorna i regeringen. Sverige är ju en mycket stor givare till det palestinska flyktingorganet UNRWA, vilket är ett väldigt speciellt FN-organ. Den palestinska flyktingtragedin ägde nämligen rum innan Genèvekonventionen fanns, vilket innebär att UNRWA har ett mandat som kom 1949. Enligt det har palestinierna en annan definition av sitt flyktingskap än vad alla andra flyktingar har. Det palestinska flyktingskapet går nämligen i arv, och det gör inte andra flyktingskap.

Min fråga till Miljöpartiet är: Eftersom Sverige är en stor givare till UNRWA, vore det inte rimligt om Sverige började diskutera frågan om att ändra i UNRWA:s grundläggande statut så att palestinierna behandlas på samma sätt som alla andra flyktingar i världen?

Anf. 84 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Fredrik Malm! Du är som vanligt kunnig på området, och du kan mer än jag. Den här frågan kan jag faktiskt inte svara på, för jag känner inte till den skillnaden.

Anf. 85 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Tack för det uppriktiga svaret, Camilla Hansén – jag kan inte heller alla frågor, ska jag säga! Men den här frågan har jag engagerat mig en del i.

Det är nämligen så här: Det finns ingen ambition att till exempel alla kurder ska repatrieras till Kurdistan eller att alla bulgarer som bor runt om i världen ska repatrieras till Bulgarien. Men när det gäller palestinierna finns det en ambition som man kallar frågan om återvändande, och den bygger någonstans på att alla palestinier ska återvända till Israel. Detta innebär ju att flera av de länder i arabvärlden där de palestinska flyktingarna bor inte behöver ta något större ansvar, för det har man skyfflat över på FN-organet UNRWA – som då i sin tur blir någon sorts god man för, i dag, 5 miljoner palestinier.

Det är inte rimligt att den palestinska flyktingtragedin på det här sättet bara går vidare i generation efter generation. Det är därför jag menar att man bör se över dessa statuter.

Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Visst är det väl så att det vi önskar oss – jag tar tillfället i akt att vara lite vidlyftig nu när vi närmar oss slutet av riksdagsåret – är en värld där alla kan flytta dit de vill men där ingen som inte vill flytta tvingas att fly. Jag tänker mig att vi behöver fortsätta prata om detta framöver och fördjupa oss i frågan.

Med det önskar jag glad en sommar!

Anf. 87 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! För att bygga en hållbar och rättvis fred mellan Israel och Palestina måste båda parter behöv, rättigheter och säkerhet tas i beaktande.

Sverige har på olika sätt, politiskt och genom biståndet, försökt bidra till en tvåstatslösning och till att ockupationen, våldet och terrorismen ska

få ett slut. En långsiktig lösning på den israelisk-palestinska konflikten står endast att finna i en framförhandlad tvåstatslösning med fast förankring i folkrätten, där Israel och Palestina kan existera i fred och säkerhet, sida vid sida och med Jerusalem som huvudstad för båda staterna.

Med det tackar jag så mycket för initiativet till den här debatten och önskar alla ledamöter en glad midsommar!

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2020/21:213 Riksrevisionens rapport om riktade utbyggnadsuppdrag till universitet och högskolor

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 29 september*.

§ 13 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 22 juni

2020/21:3289 Trygghet för företagare i hela landet

av *Eric Palmqvist* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.42.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 11.03 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 6 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset.....	3
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU52.....	3
Anf. 1 ULLA ANDERSSON (V).....	3
Anf. 2 EVA LINDH (S)	5
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M)	8
Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	11
Anf. 5 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	12
Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik	14
Anf. 7 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	14
Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik	14
Anf. 9 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	15
Anf. 10 JAKOB FORSSMED (KD).....	16
Anf. 11 MARIA NILSSON (L).....	18
Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP).....	19
(Beslut fattades under § 9.).....	21
§ 7 Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket	21
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU38.....	21
(Beslut fattades under § 9.).....	21
Ajournering.....	22
Återupptaget sammanträde.....	22
Ajournering.....	22
Återupptaget sammanträde.....	22
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 juni	22
SfU29 Testning vid verkställighet av utvisningsbeslut	22
JuU37 Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott	23
NU22 Moderna tillståndprocesser för elnät	24
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	25
FiU52 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur, idrott och civilsamhälle samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset.....	25
JuU38 Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.....	25
§ 10 Avslutning.....	26

Anf. 13 TALMANNEN	26
Anf. 14 Älderspresident TUVE SKÅNBERG (KD)	28
Ajournering.....	30
Återupptaget sammanträde.....	30
§ 11 Särskild debatt om konflikten i Mellanöstern.....	30
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S)	30
Anf. 16 HANS WALLMARK (M)	31
Anf. 17 MARKUS WIECHEL (SD).....	32
Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C).....	32
Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V)	33
Anf. 20 LARS ADAKTUSSON (KD).....	34
Anf. 21 FREDRIK MALM (L)	35
Anf. 22 CAMILLA HANSÉN (MP).....	36
Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S)	36
Anf. 24 HANS WALLMARK (M) replik.....	37
Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	37
Anf. 26 HANS WALLMARK (M) replik.....	38
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	38
Anf. 28 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	38
Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	38
Anf. 30 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	39
Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	39
Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	39
Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	39
Anf. 34 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	40
Anf. 35 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	40
Anf. 36 HÅKAN SVENNELING (V) replik	40
Anf. 37 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	40
Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V) replik	41
Anf. 39 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	41
Anf. 40 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	41
Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	41
Anf. 42 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	42
Anf. 43 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	42
Anf. 44 FREDRIK MALM (L) replik.....	42
Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	42
Anf. 46 FREDRIK MALM (L) replik.....	43
Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	43
Anf. 48 HANS WALLMARK (M)	43
Anf. 49 MARKUS WIECHEL (SD).....	44
Anf. 50 KERSTIN LUNDGREN (C).....	44
Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik	45
Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	45
Anf. 53 HÅKAN SVENNELING (V) replik	45
Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	46
Anf. 55 HÅKAN SVENNELING (V)	46
Anf. 56 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	47
Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik	47
Anf. 58 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	47
Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik	47

Anf. 60 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	48	Prot. 2020/21:147
Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik	48	23 juni
Anf. 62 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	48	
Anf. 63 HÅKAN SVENNELING (V) replik	49	
Anf. 64 LARS ADAKTUSSON (KD)	49	
Anf. 65 HÅKAN SVENNELING (V) replik	49	
Anf. 66 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	50	
Anf. 67 HÅKAN SVENNELING (V) replik	50	
Anf. 68 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	50	
Anf. 69 FREDRIK MALM (L)	51	
Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP)	51	
Anf. 71 HANS WALLMARK (M) replik	52	
Anf. 72 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	52	
Anf. 73 HANS WALLMARK (M) replik	52	
Anf. 74 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	53	
Anf. 75 MARKUS WIECHEL (SD) replik	53	
Anf. 76 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	53	
Anf. 77 MARKUS WIECHEL (SD) replik	53	
Anf. 78 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	54	
Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	54	
Anf. 80 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	54	
Anf. 81 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	54	
Anf. 82 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	54	
Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik	55	
Anf. 84 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	55	
Anf. 85 FREDRIK MALM (L) replik	55	
Anf. 86 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	55	
Anf. 87 Utrikesminister ANN LINDE (S)	55	
§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	56	
§ 13 Anmälan om fråga för skriftligt svar	56	
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.42	56	